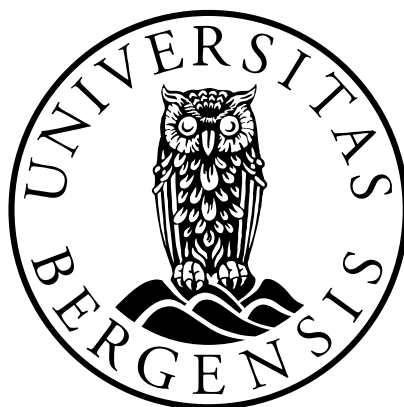

Foreldelse ved samskyld

Når foreldes regresskravet etter foreldelsesloven § 8?

Kandidatnummer: 26

Antall ord: 14 990

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2022

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Tema og problemstilling.....	3
1.2 Aktualitet	4
1.3 Om tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser.....	5
1.4 Sentrale hensyn.....	7
1.4.1 Hensyn bak foreldelsesinstituttet	7
1.4.2 Hensyn bak foreldelsesloven § 8.....	8
1.5 Terminologi	9
1.6 Avgrensninger	9
1.7 Fremstillingen videre	10
2 Virkeområdet.....	11
2.1 Overordnet om foreldelsesloven § 8.....	11
2.2 Når hefter flere skyldnere overfor fordringshaver?.....	12
2.2.1 Krav om opprinnelig samskyld	12
2.2.2 Samskyldnerne må ha en rettslig forpliktelse	12
2.3 Regresskrav ved proratarisk ansvar	14
2.3.1 Problemstillingen	14
2.3.2 Tolkningalternativene	15
2.3.3 Innfrielse av medskyldnerens forpliktelse.....	16
2.3.4 Regressøkerens innfrielse av sin forpliktelse	17
2.3.5 Oppsummering	18
2.4 Regress ved direktekrav.....	19
2.4.1 Innledning.....	19
2.4.2 Springende regress	20
2.4.3 Kjøper kan bare fremme krav mot selger.....	22
2.4.4 Kjøper kan bare fremme krav mot hjemmelsmann	24
2.4.5 Avtalefestet direktekravsadgang	25
2.5 Realkausjonistens regresskrav mot hoveddebitor.....	28
3 Foreldelsesfristen – det tosporede system	32
3.1 Foreldelsesfristens utgangspunkt.....	32

3.2	Foreldelsesfristens lengde.....	33
4	Krav til varsel for å nyttiggjøre seg av foreldelsesfristen	35
4.1	Innledende om varslingsreglene	35
4.2	Varsling må finne sted innen rimelig tid	36
4.3	Rekkevidden av varslingsreglene	36
4.3.1	Innledning.....	36
4.3.2	Innfrielsen inntreffer ikke på et vesentlig senere tidspunkt enn fristavbrudd eller fristforlengelse.....	37
4.3.3	Medskyldnerens forpliktelse var ikke foreldet ved fristavbrudd eller fristforlengelse.....	38
4.3.4	Foreldelsesfristen har forskjellig utgangspunkt eller lengde.....	40
4.3.5	Medskyldneren besitter allerede den nødvendige kunnskap.....	42
4.3.6	Metodisk refleksjon.....	44
5	Avsluttende betraktninger	45
	Kildeliste	46

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Temaet for masteroppgaven er foreldelse av krav i samskyldnerforhold. Problemstillingen som blir reist er når et regresskrav foreldes etter foreldelsesloven § 8. Foreldelse er en rettslig konsekvens av at krav ikke blir gjort gjeldende innen en viss tid og innebærer at fordringshavers rett til oppfyllelse går tapt, jf. lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer («foreldelsesloven» eller «fl.») § 24 nr. 1. Foreldelse er følgelig et inngripende unntak fra utgangspunktet om at forpliktelser skal overholdes.¹

Hovedregelen er at krav på penger og andre ytelser foreldes etter tre år, beregnet fra det tidspunktet fordringshaveren tidligst hadde rett til å kreve oppfyllelse jf. fl. §§ 1–3 nr. 1.² Foreldelsesloven oppstiller imidlertid en rekke særskilte foreldelsesfrister. Foreldelse av regresskrav er blant typetilfellene som er underlagt en slik særskilt regulering i fl. § 8. Masteroppgaven omhandler rekkevidden av denne bestemmelsen, som i sin helhet lyder:

«Hefter flere skyldnere overfor fordringshaveren, og en av dem innfrir sin forpliktelse før foreldelse var intrådt i forhold til ham, foreldes hans regresskrav mot medskyldner 1 år etter innfrielsen. Kravet foreldes likevel ikke før utløpet av den foreldelsesfrist som han ville tilkomme om den innfridde fordring var blitt overdratt til ham. Var fordringshaverens fordring mot medskyldneren foreldet ved innfrielsen, kan regresskravet bare gjøres gjeldende dersom medskyldneren er blitt varslet innen rimelig tid om innfrielsen. Er det før innfrielsen skjedd fristavbrudd eller avtalt forlengelse etter § 28, kreves videre at medskyldneren er blitt varslet om det innen rimelig tid.»

For at bestemmelsen skal komme til anvendelse må regresskravet ha sitt utspring i et samskyldnerforhold.³ Samskyld er en betegnelse for ulike heftelsesformer som har til felles at det er mer enn én skyldner som hefter for det samme kravet overfor fordringshaver.⁴ Hvilke forpliktelser skyldnerne har seg imellom kan avvike fra ansvaret de har overfor fordringshaver.

¹ Marte Eidsand Kjørven, «Foreldet til tross for fristavbrytende skritt – en kritisk analyse av foreldelseslovens regler om virkningen av fordringshaverens skritt til inndrivelse som ikke fører til realitetsavgjørelse om fordringen», *Tidsskrift for forretningsjus*, 2019 nr. 2, s. 159-189, på s. 159.

² Riktignok med en rekke presiseringer og modifikasjoner, se Trygve Bergsåker, *Pengekravsrett*, 4. utgave, Gyldendal 2020, s. 297.

³ Se punkt 2.2.1.

⁴ Bergsåker (2020) s. 124.

Ved solidaransvar kan for eksempel hver og en av skyldnerne bli holdt ansvarlig for kravets fulle beløp, uavhengig av den innbyrdes ansvarsfordelingen mellom skyldnerne.⁵ En samskyldner kan med dette komme til å betale mer enn det vedkommende hefter for i det underliggende rettsforhold. Ettersom regress er et krav på å få dekket et beløp man har betalt for en annen, ligger det i heftelsesformens natur at det ofte blir spørsmål om regress ved samskyld.⁶ Masteroppgaven tar for seg når dette regresskravet foreldes etter fl. § 8.

1.2 Aktualitet

Foreldelsesreglene har betydning for fordringshavers adgang til å inndrive sine krav gjennom rettslige skritt.⁷ Tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser er derfor et praktisk viktig tema. I gjennomsnitt behandler Høyesterett omkring én sak i året som gjelder tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser.⁸ Dette viser at det fortsatt er knyttet tvil til hvordan foreldelsesreglene skal forstås.

Foreldelsesloven § 8 er blant bestemmelsene som reiser uavklarte spørsmål. Særegent for bestemmelsen er at den åpner for at innfriende skyldner kan søke regress, etter at medskyldnerens forpliktelse overfor fordringshaver er foreldet. På denne måten kan et foreldet krav indirekte vekkes til live, noe som kan være overraskende for en skyldner som har levd i den tro at forpliktelsen er foreldet. Grensedragningen mellom hvilke regresskrav som faller innenfor og utenfor bestemmelsens virkeområde, er derfor viktig.

Kun ved én anledning har grensedragningen blitt satt på spissen for Høyesterett.⁹ I avgjørelsen inntatt i Rt. 2010 s. 664 konkluderte Høyesterett med at kravet til samskyld var oppfylt der en kjøper kunne rette krav mot både selgeren og det tidligere omsetningsleddet, i kraft av direktekravsadgangen i avhendingsloven § 4-16 («avhl.»).¹⁰ Selv om dommen var avklarende i dette henseende, gir den også opphav til en rekke spørsmål. Ikke sjelden vil kjøper bare ha rett

⁵ Harald Benestad Anderssen, «solidarisk ansvar» i Store norske leksikon, 2. januar 2019, https://snl.no/solidarisk_ansvar (lest 2. mai 2022).

⁶ Jon Gisle, *Jusleksikon*, 4. utgave, Kunnskapsforlaget, 2010, s. 333.

⁷ Marte E. Kjørven m.fl., *Foreldelse av fordringer*, Universitetsforlaget 2011, s. 537.

⁸ Øystein Myre Bremset og Line Wefald, «Foreldelsesloven – en førtitoåring moden for fornyelse?», *Rett24*, 4. januar 2022, <https://rett24.no/articles/foreldelsesloven--en-fortitoaring-moden-for-fornyelse> (lest 10.mars.2022).

⁹ Av nyere rettspraksis kan det i tillegg vises til HR-2020-257-A. Foreldelsesloven § 8 ble påberopt, men spørsmålet om bestemmelsens virkeområde ble ikke satt på spissen ettersom hovedkravet ikke var foreldet, jf. avsnitt 84.

¹⁰ Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom.

til å fremsette krav mot en av partene i omsetningskjeden, for eksempel fordi kjøper har reklamert for sent til selger eller fordi selgers mangelskrav er foreldet. Dette foranlediger spørsmål om, og eventuelt når, leddene i omsetningskjeden kan regnes som samskyldnerne etter fl. § 8. Der direktekravet ikke er hjemlet i avhendingsloven, oppstår det videre spørsmål om det er grunnlag for å se annerledes på spørsmålet om samskyld. Også i andre tilfeller er det uklart hvorvidt kravet til samskyld er innfridd. I oppgavens punkt 2 tar jeg derfor for meg en rekke typetilfeller og analyserer hvorvidt fl. § 8 kommer til anvendelse.

Dersom fl. § 8 kommer til anvendelse foreldes regresskravet i tråd med bestemmelsens øvrige vilkår. Også her byr tolkningen av fl. § 8 på tvil. Det er for eksempel ikke gitt når foreldelsesfristen starter å løpe ved delbetalinger.¹¹ Foreldelsesloven § 8 oppstiller i tillegg krav om varsling, som ved manglende etterlevelse resulterer i at innfriende skyldner taper sin rett til å gjøre regresskravet gjeldende. Selv om ordlyden er klar på når varsel er påkrevd, gir andre kilder anvisning på unntak.¹² Sett hen til at det blir ansett «vesentlig at foreldelsesreglene gir klare og forutsigbare løsninger», er det grunn til å underlegge foreldelsesloven § 8 en nærmere analyse med sikte på å klarlegge bestemmelsens rettslige innhold.¹³ Avhandlingen gir derfor en rettsdogmatisk fremstilling av foreldelsesloven § 8.

1.3 Om tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser

Felles for alle lovfortolkningsprosesser er at ordlyden står sentralt.¹⁴ Ved tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser har dette blitt fremhevet som særskilt viktig, noe som må ses i sammenheng med at foreldelse er en inngripende rettsvirkning.¹⁵ Behovet for klarhet er med andre ord stort. Tradisjonelt har derfor Høyesterett inntatt en positivrettslig tilnærming ved tolkningen av foreldelseslovens bestemmelser. Det kan i denne sammenheng vises til Rt. 2015 s. 678, hvor Høyesterett understreket at:

¹¹ Se punkt 3.1.

¹² Se punkt 4.3.

¹³ Rt. 1999 s. 1755 på side 1760.

¹⁴ Nils Nygaard, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, Universitetsforlaget 2004, s. 243.

¹⁵ Se eksempelvis Rt. 2015 s. 678 avsnitt 36.

«Foreldelsesloven er en utpreget positivrettslig lov med uttømmende regler for hvordan foreldelse avbrytes. Det tilsier at man bør være tilbakeholden med å relativisere innholdet i bestemmelsene om fristavbrudd.»¹⁶

At om rettsområdet er positivrettslig bestemt, betyr gjerne at rettsregelen bør være den samme som lovteksten gir anvisning på.¹⁷ Dette betyr imidlertid ikke at ordlyden alltid vil være bestemmende for tolkningsresultatet.

Lovtekstens gjennomslagskraft beror for det første på hvor klare slutninger som lar seg utlede fra ordlyden.¹⁸ Der lovteksten er uklar, flertydig eller ikke gir veiledning overhodet, kan man i større grad søke veiledning i øvrige rettskilder.¹⁹

For det andre vil en tolkning i strid med ordlyden kunne legitimeres av rettskildebildet for øvrig. Høyesteretts uttalelse i Rt. 2008 s. 833 avsnitt 87 er betegnende. Retten understreket at «det skal mye til for å gi bestemmelsene [i foreldelsesloven] utvidet rekkevidde». Uttalelsen tilsier at en tolkning som fraviker lovens ordlyd må ha tungtveiende rettskildemessige grunner for seg, men utelukker ikke avvikende tolkningsresultat.

For å sikre forutsigbare løsninger, er det imidlertid lite rom for skjønn ved tolkningen av foreldelsesloven.²⁰ Eventuelle avvik fra den løsning foreldelsesloven forespeiler, vil derfor måtte skje med utgangspunkt i typetilfeller. Hensynet til forutsigbarhet kan på denne måten bli ivaretatt ved at regelen er klar, til forskjell fra der svaret søkes besvart i hva som er praktisk eller rimelig i det konkrete tilfellet. Synspunktet kommer til syne i Rt. 2013 s. 1476, hvor Høyesterett uttalte at det ikke er «rom for mer frirettslige overveielser om hva som vil være et praktisk eller hensiktsmessig utgangspunkt i *det enkelte kontraktsforhold*».²¹

Dommene viser at det overordnede siktemålet ved tolkningen av foreldelsesloven må være at partene skal kunne utlede hva som gjelder med hensyn til sine rettigheter og forpliktelser. Av og til vil dette hensynet bli best ivaretatt ved å tolke en bestemmelse i tråd med sitt formål.²² Dette gjelder særlig når rettskildebildet er sprikende, slik det tidvis er for fl. § 8. Det er derfor

¹⁶ Rt. 2015 s. 678 avsnitt 36.

¹⁷ Nygaard s. 243.

¹⁸ Mads Henry Andenæs, *Rettskildelære*, 2.utgave, 2009, s. 21.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Rt. 2013 s. 1476 avsnitt 44.

²¹ Rt. 2013 s. 1476 avsnitt 44. Min kursivering.

²² Se særlig punkt 4.3.

grunn til å se nærmere på det legislative grunnlaget for reguleringen i fl. § 8 og foreldelsesinstituttet.

1.4 Sentrale hensyn

1.4.1 Hensyn bak foreldelsesinstituttet

Foreldelseslovgivningen er et av flere regelsett som tillegger mangel på aktivitet rettsvirkninger. Et krav kan for eksempel gå tapt som følge av regler om reklamasjon eller ulovfestede passivitetsprinsipper. De mange regelsettene illustrerer at rettsordenen ikke er tjent med at fordringshaver har sitt krav i behold for all fremtid. Ved å oppstille yttergrensen for når et krav må gjøres gjeldende, tjener derfor foreldelsesinstituttet en viktig funksjon. Det sentrale siktemålet med foreldelsesloven er nettopp å sikre avvikling av fordringer innen rimelig tid.²³

Avvikling av fordringer grunnet tiden forløpt er ønskelig av flere grunner.²⁴ En viktig side er at skyldneren kan være uvitende om kravets eksistens, eller ha innrettet seg i tiltro til at kravet ikke vil bli gjort gjeldende.²⁵ Foreldelsesinstituttet beskytter her skyldneren mot at gamle, uoppgjorte krav blir gjort gjeldende lang tid etter at de ble stiftet.²⁶

Foreldelse rammer samtidig fordringshaveren hardt. Det rettslige utgangspunktet er at fordringer skal oppfylles, og foreldelsesreglene må derfor legge til rette for at fordringshaveren har realistiske utsikter til å forfølge sine krav. Dette kommer blant annet til uttrykk i fl. § 10 nr. 1, som oppstiller en tilleggsfrist i tilfeller hvor fordringshaveren mangler nødvendig kunnskap om fordringen eller skyldneren. Foreldelseslovens regler søker på denne måten å balansere hensynet til både fordringshaverens og skyldnerens interesser.

Også fl. § 8 er et utslag av at fordringshaveren, her i egenskap av regressøker, må ha realistiske muligheter til å forfølge sine krav. Nettopp hensynene bak fl. § 8 er tema i det følgende.

²³ Kjørven m.fl. (2011) s. 33.

²⁴ Merk at angivelsen av hensyn er ikke uttømmende. Utvalget er sentrert rundt hensyn av særlig betydning for tolkningen av fl. § 8. For en mer fullstendig redegjørelse av hensyn, se Anne Cathrine Røed, *Foreldelse av fordringer*, 4. utgave, Cappelen Damm Akademisk 2019, s. 52–55.

²⁵ Bergsåker (2020) s. 295–296.

²⁶ Bergsåker (2020) s. 295.

1.4.2 Hensyn bak foreldelsesloven § 8

Som foreldelsesinstituttet, bygger fl. § 8 på en avveining av partenes interesser. Innfriende skyldner bør på den ene siden ha mulighet til å søke regress fra sine medskyldnere, slik at fordringshaverens plassering av ansvaret ikke blir bestemmende for hvem som må bære ansvaret.²⁷ Regress fordrer imidlertid at innfriende skyldner har dekket en annens forpliktelse. Ved foreldelse vil medskyldnerens rettslige forpliktelse til å innfri kravet være falt bort. For at det skal være mulig å fordele byrden i tråd med skyldnerens forpliktelser, bør adgangen til å søke å regress derfor ikke gå tapt før fordringshaverens krav mot samtlige samskyldnere er foreldet.

På den andre siden står man i fare for å undergrave de hensyn som taler for foreldelse, herunder særlig medskyldnernes behov for innrettelse, dersom regresskravet foreldes uten hensyntagen til medskyldnernes forpliktelser.²⁸ Departementets uttalelse er beskrivende:

«Her står to uforenlige hensyn mot hverandre, og det lar seg ikke gjøre å tilgodese begge fullt ut. En må ta standpunkt til hvilket hensyn som veier tyngst, og for øvrig forme regelen slik at det annet hensyn ikke settes til side mer enn nødvendig».²⁹

Som utformingen av fl. § 8 viser, fant departementet hensynet til regressøkeren å veie tyngst. Bakgrunnen var at det ville være «urimelig» om innfriende skylder skulle miste sitt regresskrav, når vedkommende står uten mulighet til å avverge foreldelsen av medskyldnerens forpliktelse.³⁰

For at hensynet til medskyldneren ikke skal settes til side mer enn nødvendig, er vel og merke foreldelsesfristen for regresskravet tidvis bare på et år, i motsetning til den alminnelige foreldelsesfristen på 3 år, jf. fl. § 2.³¹ I tillegg kommer enkelte krav om varsling, som skal sikre at medskyldneren blir gjort kjent med de krav som kan bli reist mot vedkommende.³² Dette var to nyvinninger ved dagens foreldelseslov som ble vedtatt for å ivareta hensynet til medskyldneren.³³

²⁷ Amund Bjøranger Tørum, *Direktekrav*, Universitetsforlaget 2010, s. 628.

²⁸ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 36.

²⁹ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 36

³⁰ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978). s. 35–36.

³¹ Foreldelsesloven § 8 oppstiller parallelle foreldelsesfrister. Regresskravet foreldes først når begge frister er utløpt, se punkt 3.1.

³² Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 60–61.

³³ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 36–37.

Forarbeidene illustrerer at fl. § 8 langt på vei er utslag av balanse- og rimelighetsbetraktninger. Disse hensynene kan derfor sies å ha avledet autoritativ forankring.³⁴ Hvilket tolkningsalternativ som i størst grad gir uttrykk for en rimelig og balansert løsning vil følgelig være en sentral retningslinje ved tolkningen av fl. § 8.

1.5 Terminologi

Ethvert samskyldnerforhold består av minst tre rettssubjekter og flere krav. Det er derfor nødvendig å knytte noen kommentarer til terminologien som blir brukt i masteroppgaven. Innehaveren av regresskravet blir vekselvis omtalt som innfriende skyldner, regressøker eller regressberettiget, i tråd med terminologien som er brukt i foreldelseslovens forarbeider.³⁵ Adressaten for regresskravet blir på sin side kalt regresspliktig eller medskyldner.

For å skape en distinksjon til skyldnerens forpliktelser i det underliggende rettsforhold, vil fordringshaverens krav mot skyldnerne tidvis bli kalt hovedforpliktelsen. Begrepet vil primært bli brukt om fordringshaverens krav mot den regresspliktige, ettersom kravet mot regressøkeren helt eller delvis faller bort ved dennes innfrielse. Selv om også regressøkeren er en fordringshaver, blir begrepet benyttet om den som skyldnerne i fellesskap hefter overfor.

1.6 Avgrensninger

Foreldelsesloven regulerer foreldelse av krav mot og mellom samskyldnere.³⁶ Masteroppgaven tar kun for seg foreldelse av regresskrav *mellom* samskyldnere. Rettsforholdet mellom fordringshaveren og den enkelte samskyldner blir følgelig ikke underlagt en nærmere analyse, med mindre dette har betydning for tolkningen av fl. § 8.³⁷

Foreldelsesloven er videre en av flere lover som regulerer foreldelse av regresskrav.³⁸ Reguleringen avviker fra løsningen som er valgt i fl. § 8, og gir følgelig ikke veiledning med

³⁴ Monsen (2012), *Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk*, Cappelen Damm Akademisk 2012, s. 36–37.

³⁵ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) veksler mellom å bruke «regressøkeren», «innfriende skyldner» og «regressberettiget [sic]», se til illustrasjon s. 37 og 60.

³⁶ Se fl. §§ 7, 8 og 25.

³⁷ Rettsforholdet mellom fordringshaver og regressøkeren er relevant for tolkningen av fl. § 8 der regressøkeren hefter som realkausjonist, se punkt 2.5.

³⁸ Se for eksempel lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler § 70 tredje ledd og lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten § 501 annet ledd.

hensyn til tolkningen av fl. § 8. Avhandlingen tar derfor kun for seg foreldelse av regresskrav etter fl. § 8.

Av samme grunn er oppgaven sentrert rundt norske rettskilder. Dagens foreldelseslov bygger på innstillingen som ble utarbeidet som ledd i et nordisk samarbeid om foreldelseslovgivningen.³⁹ Nasjonene kom imidlertid ikke til enighet. De nordiske landene har derfor ingen ensartet regulering av foreldelse. Dette kommer til syne ved at fl. § 8 mangler en direkte parallell i de nordiske rettssystemene.⁴⁰

Endelig blir det ikke gjort rede for om og når innfriende skyldner har krav på regress, med mindre det er av direkte interesse for oppgavens problemstilling.⁴¹ For oppgavens vedkommende holder det å vise til at regresskrav ikke fordrer særskilt hjemmel, «[d]et er tilstrekkelig at man har dekket en annens forpliktelse», jf. Rt. 2010 s. 664 avsnitt 17. I det videre forutsettes det at samskyldnerforholdet består av to skyldnere, uten at dette har betydning for den rettslige vurderingen av de spørsmålene som oppstår.

1.7 Fremstillingen videre

Avhandlingen er strukturert i tråd med oppbygningen til foreldelsesloven § 8. I punkt 2 drøfter jeg bestemmelsens virkeområde, mens foreldelsesfristen og rekkevidden av varslingsreglene blir problematisert i henholdsvis punkt 3 og 4. I punkt 5 kommer jeg med noen avsluttende betraktninger, hvor jeg oppsummerer funnene gjort i oppgaven.

³⁹ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 6–7.

⁴⁰ For svensk rett, se preskriptionslagen (1981:130) 4 §. Bestemmelsen gjelder ikke der medskyldnerens hovedforpliktelse var foreldet ved innfrielsen, jf. Prop. 1979/80 side 46. For dansk rett, se lov nr. 1238 af 9. november 2015 om forældelse af fordringer § 12. Bestemmelsen har visse likhetstrekk med norske fl. § 8 ved at et foreldet krav kan vekkes til live, men bestemmelsen oppstiller ikke varslingsregler og gjelder bare ved solidaransvar, jf. Bo von Eyben, Eyben, *Karnov Lovkommentar: Forældelsesloven*, note 94, Karnov.dk (lest 2.mai 2022).

⁴¹ Se punkt 2.4.4 om hjemmelsmannens regressadgang.

2 Virkeområdet

2.1 Overordnet om foreldelsesloven § 8

Foreldelsesloven § 8 kommer til anvendelse der «flere skyldnere [hefter] overfor fordringshaver» og en av dem innfrir sin forpliktelse. Selv om bestemmelsen ikke presiserer at skyldnerne må hefte for det samme kravet, fremgår dette gjennom den senere bruken av ordet «medskyldner». Foreldelsesloven § 8 oppstiller med dette et krav om samskyld. Det er derfor noe upresist når Høyesterett fremholder at «bestemmelsen gjelder alle former for regress», jf. Rt. 2010 s. 664 avsnitt 16.⁴² Bestemmelsen regulerer kun foreldelse av det regresskravet en skyldner har mot en annen skyldner, i kraft av å ha innfridd en fordring de i fellesskap har heftet for.⁴³

Rettsgrunnlaget for samskyld varierer. Flere skyldnere kan for eksempel ha forpliktet seg ved avtale eller i fellesskap forvoldt en skade.⁴⁴ At bestemmelsen kommer til anvendelse både ved ansvar som bygger på kontrakt og mellom skadevoldere, fremgår eksplisitt av forarbeidene.⁴⁵ Det er følgelig uten betydning hva som er grunnlaget for regresskravet.

At fl. § 8 stiller krav om at skyldnerne må ha en fellesforpliktelse overfor fordringshaver, innebærer ikke at forpliktelsen må være stiftet i fellesskap.⁴⁶ Så lenge skyldnerne hefter for det samme kravet overfor fordringshaver, er det uten betydning når og hvordan forpliktelsen ble pådratt. For eksempel vil kravet til samskyld være oppfylt der en skadelidt kan rette krav mot både skadevolder og et forsikringselskap for det samme tapet, selv om disse hefter på ulikt grunnlag.

Hvorvidt kravet til samskyld er oppfylt er ikke alltid like klart. Spørsmålet i det følgende er når et regresskrav er underlagt reguleringen i fl. § 8.

⁴² Slik også Trygve Bergsåker poengterer i «Regress og foreldelse ved salg av fast eiendom gjennom to ledd – Høyesteretts dom 1. juni 2010 (HR-2010-940-A)», *Nytt i privatretten*, nr. 3 2010, s. 16–17, på s. 16.

⁴³ Dette blir senere bekreftet i nevnte Rt. 2010 s. 664, hvor Høyesterett uttaler at «heller ikke for øvrig kan jeg se at det nødvendige samskylderforhold ikke skulle være til stede», jf. avsnitt 18.

⁴⁴ Se f.eks. Rt. 2008 s. 65 hvor gjerningspersonene ble funnet solidarisk ansvarlig overfor skadelidte etter en gruppevoldtekt.

⁴⁵ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 60.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 37.

2.2 Når hefter flere skyldnere overfor fordringshaver?

2.2.1 Krav om opprinnelig samskyld

Dersom medskyldnerens forpliktelse er foreldet, hefter ikke lenger medskyldneren overfor fordringshaver. Samskyldnerforholdet er med andre ord opphørt. Dette er imidlertid uten betydning for virkeområdet til fl. § 8.

Selv om ordlyden «[h]efter flere skyldnere» isolert sett kan gi inntrykk av at fl. § 8 krever et fortsatt bestående samskyldnerforhold, er det ikke tvilsomt at innfriende skyldner kan kreve regress etter at medskyldnerens forpliktelse er foreldet. At fl. § 8 ikke krever et fortsatt bestående samskyldnerforhold kommer til syne ved at første punktum bare stiller krav om at innfrielsen må finne sted «før foreldelse var inntrådt i forhold til [regressøkeren]». Noen tilsvarende begrensning gjelder ikke med hensyn til den regresspliktige.

Desto tydeligere fremkommer dette av tredje punktum, som krever at medskyldneren varsles dersom dennes forpliktelse var foreldet på tidspunktet for innfrielsen. Tredje punktum forutsetter dermed at medskyldnerens forpliktelse kan ha falt bort, uten at dette er til hinder for at bestemmelsen kommer til anvendelse.

Av dette kan man utlede at fl. § 8 krever at to eller flere skyldnere hefter, eller *opprinnelig* har heftet, for samme krav overfor fordringshaver. Ved videre omtale av skyldnerens forpliktelser, siktes det følgelig til den forpliktelsen de enten har hatt, eller fortsatt har, overfor fordringshaver.

2.2.2 Samskyldnerne må ha en rettslig forpliktelse

Felles for alle former for samskyld er at to eller flere skyldnere er pliktsubjekt for samme krav.⁴⁷ Dette gjenspeiles i fl. § 8 ved at første punktum stiller krav om at flere skyldnere «[h]efter» overfor fordringshaver. Ordlyden gir med dette anvisning på at skyldnerne må ha vært underlagt en rettslig forpliktelse. Bestemmelsen avgrenser følgelig mot regresskrav som har utspring i frivillige innfrielser, slik som intervensjonsbetalinger.⁴⁸ Dette innebærer at intervensjonsbetalers regresskrav foreldes etter de alminnelige foreldelsesreglene. Dersom

⁴⁷ Bergsåker (2020) s. 125.

⁴⁸ Bergsåker (2020) s. 293.

en intervensjonsbetaler innfrir kort tid før hovedskyldnerens forpliktelse foreldes, risikerer følgelig skyldneren å bli møtt med et regresskrav snaut tre år etter at vedkommende så seg fri for sin forpliktelse.⁴⁹

At foreldelsesfristen i første punktum fordrer en rettslig forpliktelse, fremgår enda tydeligere ved at regressøkerens innfrielse av «sin forpliktelse» må finne sted «før foreldelse er inntrådt i forhold til ham». Både bruken av ordet «forpliktelse» og at fordringshaveren må ha sitt krav mot regressøkeren i behold, gir anvisning på en rettslig plikt.⁵⁰ Dersom kravet er foreldet har jo ikke innfriende skyldner noen plikt til å innfri fordringen. At innfriende skyldner kan ha følt seg moralsk forpliktet til å innfri en foreldet fordring, gir med dette ikke krav på tilleggsfrist etter fl. § 8 første punktum.⁵¹

Hvorvidt kravet om rettslig forpliktelse er å anse som et selvstendig vilkår eller som en del av kravet til samskyld, er uklart. Samskyld innebærer i seg selv at skyldnerne har forpliktet seg overfor fordringshaver. Intervensjonsbetalinger illustrerer forskjellen. Intervensjonsbetalerens regresskrav kan anses å falle utenfor virkeområdet til fl. § 8 som følge av at betalingen er frivillig, eller fordi det bare er den egentlige skyldneren som hefter overfor fordringshaveren slik at det ikke foreligger noe samskyldnerforhold. I de fleste tilfeller er distinksjonen uten betydning. Ved proratarisk ansvar kan imidlertid problemstillingen bli satt på spissen. Hvorvidt regresskrav ved proratarisk ansvar faller innenfor virkeområdet til fl. § 8, er tema i det følgende.

⁴⁹ Krav om varsling ville her hensyntatt skyldnerens behov for innrettelse. Fra et rettspolitisk perspektiv kan det derfor stilles spørsmål ved om regresskrav som sådan skulle vært underlagt en særskilt regulering med krav om varsel, etter inspirasjon fra fl. § 8. Samtidig må det tas i betraktning at ulovfestede passivitetsprinsipper kan komme medskyldneren til unnsetning, og avverge at skyldneren blir møtt med regresskrav urimelig lang tid etter at regresskravet oppsto.

⁵⁰ Tilsvarende Røed (2019) s. 369.

⁵¹ Hvorvidt innfriende skyldner må være underlagt en rettslig betalingsplikt på tidspunktet for innfrielsen, avhenger av om det er fristen i første eller andre punktum som kommer til anvendelse. Etter første punktum må innfrielsen skje før fordringshaverens krav mot regressøkeren er foreldet. Dersom regressøkeren innfrir en foreldet forpliktelse, vil imidlertid adgangen til å søke regress fortsatt være i behold dersom det gjenstår noe av fristen mellom medskyldneren og fordringshaver, jf. fl. § 8 annet punktum. Se punkt 3.2.

2.3 Regresskrav ved proratarisk ansvar

2.3.1 Problemstillingen

Ved proratarisk ansvar hefter skyldnerne for en nærmere bestemt andel av et krav.⁵² Ettersom proratariske skyldnere ofte hefter med de samme forholdstallene overfor fordringshaver og i rettsforholdet seg imellom, er regressoppgjør ikke like vanlig som ved solidarisk og alternativt ansvar.⁵³

Dersom det først blir et spørsmål om regress, kan dette skyldes to omstendigheter. Enten at en skyldner innfrir mer enn det vedkommende var rettslig forpliktet til overfor fordringshaver, eller ved at innfriende skyldner hefter for en større andel av fordringen, sammenlignet med sine forpliktelser i det underliggende rettsforhold. Spørsmålet blir i begge tilfeller om fl. § 8 regulerer tidspunktet for foreldelse av regresskravet. Svaret beror på hvorvidt regresskravet må skyldes innfrielsen av en rettslig forpliktelse som *begge skyldnerne* heftet for.

Foreldelsesloven § 8 presiserer ikke om det er tilstrekkelig at partene hefter for det samme *kravet*, eller om partene også må hefte for samme *forpliktelse*. Ved proratarisk ansvar er den rettslige forpliktelsen som påhviler den enkelte skyldner, mindre enn kravet i sin helhet. Partene hefter med andre ord i fellesskap for det samme kravet, men ikke for den samme forpliktelsen. Det er derfor betegnende når Bergsåker stiller spørsmål ved om det i det hele tatt er grunnlag for å betrakte proratarisk ansvar som en samskyldsform:

«Det er ikke alltid like klart om det er berettiget å karakterisere en situasjon hvor pengekrav kan gjøres gjeldende mot flere, som samskyld. [...] Mindre klare er de tilfellene hvor hver enkelt debitor bare er ansvarlig for en andel av kreditors totale krav [...] (*delt ansvar, proratarisk ansvar*). Når hver av skyldnerne bare er ansvarlig for sin egen andel av gjelden, kan man se det slik at det eksisterer flere enkeltforpliktelser (en forpliktelse for hver skyldner), i stedet for å se det som en total forpliktelse som er felles for skyldnerne».⁵⁴

Selv om proratarisk ansvar tradisjonelt blir ansett som en samskyldform, er det følgelig grunn til å stille spørsmål ved om fl. § 8 kommer til anvendelse. Spørsmålet er om det er tilstrekkelig

⁵² Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 33.

⁵³ Både ved solidarisk og alternativt ansvar hefter skyldnerne for hele kravet, se Bergsåker (2020) s. 129

⁵⁴ Bergsåker (2020) s. 126.

med samskyld, i form av at flere skyldnere hefter for det samme kravet, eller om skyldnerne må hefte for samme forpliktelse for at fl. § 8 skal komme til anvendelse.

2.3.2 Tolkningsalternativene

Foreldelsesloven § 8 kommer til anvendelse der en samskyldner får et krav på regress ved innfrielsen av «sin forpliktelse». Har regressøkeren innfridd mer enn det vedkommende var rettslig forpliktet til, skyldes ikke regresskravet innfrielsen av «sin forpliktelse». Ordlyden tilsier derfor at fl. § 8 ikke kommer til anvendelse i dette tilfellet. Nygård er av samme oppfatning og fremholder i en generell uttalelse at bestemmelsen ikke gjelder ved proratarisk ansvar.⁵⁵

Nygård skiller ikke mellom tilfeller hvor regresskravet skyldes at innfriende skyldner har innfridd mer enn nødvendig, og der innfriende skyldner har betalt mer enn det vedkommende hefter for i det underliggende rettsforhold. Der innfriende skyldner hefter for en større andel av kravet sammenlignet med sin underliggende forpliktelse, oppstår det et krav på regress i det skyldneren innfrir «sin forpliktelse». Ordlyden taler her for fl. § 8 kommer til anvendelse.⁵⁶

Uttalelser i forarbeidene tilsier på sin side at fl. § 8 kommer til anvendelse, uavhengig av hva som er bakgrunnen for regresskravet. Departementet uttaler at «[h]vorvidt det blir tale om regresskrav, slik at utk § 9 [les § 8] kan få anvendelse, vil bero på det underliggende forhold mellom skyldnerne».⁵⁷ Uttalelsen tilsier at det er tilstrekkelig at innfriende skyldner har et krav på regress etter det underliggende rettsforhold, for at fl. § 8 skal komme til anvendelse. Legger man en slik tolkning til grunn vil både regresskrav som skyldes at regressøkeren innfrir mer enn nødvendig, og regresskrav som er foranlediget av ansvarfordelingen i det underliggende rettsforhold, foreldes etter fl. § 8 – innfriende skyldner har i begge tilfeller krav på regress etter det underliggende rettsforhold.

Kildene gir altså anvisning på tre mulige tolkningsalternativer. Enten at i) regresskrav ved proratarisk ansvar faller innenfor bestemmelsenes virkeområde, ii) at regresskrav ved proratarisk ansvar faller utenfor bestemmelsens virkeområde, eller iii) at det må differensieres

⁵⁵ Nygård i Kjørven m.fl. (2011) s. 479.

⁵⁶ Bergsåker (2020) mener at regresskravet foreldes etter fl. § 8 i slike tilfeller, se s. 326 i fotnote 341.

⁵⁷ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 33. Med henvisning til denne uttalelsen, konkluderer Røed med at bestemmelsen omfatter all form for samskyld, herunder proratarisk ansvar, se Røed, *Karnov lovkommentar: Foreldelsesloven*, lovkommentar 2 til § 8 (lest 26. april 2022).

mellom tilfeller der regresskravet skyldes en avvikende ansvarsfordeling i det underliggende rettsforhold kontra der regresskravet skyldes at regressøkeren har innfridd mer enn det vedkommende var rettslig forpliktet til.⁵⁸ I det følgende drøfter jeg først om regresskrav som skyldes at innfriende skyldner har innfridd mer enn sin andel, foreldes etter fl. § 8.

2.3.3 Innfrielse av medskyldnerens forpliktelse

Som tidligere nevnt gir ordlyden anvisning på at regresskravet må ha oppstått ved skyldnerens innfrielse av «sin forpliktelse», jf. fl. § 8. Dersom regressøkeren helt eller delvis også innfrir medskyldnerens andel av kravet, vil ikke regresskravet skyldes innfrielsen av «sin forpliktelse». Ordlyden yter følgelig betydelig motstand mot at slike regresskrav faller innenfor bestemmelsens virkeområde.

Også de legislative hensyn bak fl. § 8 tilsier at man avgrenser mot regresskrav som oppstår ved at innfriende skyldner innfrir mer enn nødvendig. Foreldelsesloven § 8 er ment å sikre innfriende skyldner reell regressadgang.⁵⁹ Ønsket om regressadgang er begrunnet i at risikoen skal kunne plasseres der den hører hjemme, jf. eksempelvis Rt. 2005 s. 870 avsnitt 45:

«Når skyldnere er solidarisk ansvarlige, er retten til regress et naturlig - og nødvendig - supplement, som gjør det mulig å plassere byrden der den bør være ut fra forholdene mellom de ansvarlige og omstendighetene for øvrig, uavhengig av hvem som tilfeldigvis tar ansvaret overfor skadelidte».⁶⁰

Ved frivillig innfrielse av medskyldnerens andel tar ikke regressøkeren «tilfeldigvis ansvaret over skadelidte». Rett til regress er derfor ikke et nødvendig supplement for at byrden skal kunne plasseres der den bør være. Innfriende skyldner kan simpelthen unnlate å innfri medskyldnerens andel. Når behovet for regressadgang ikke er reelt, bør medskyldneren vernes mot at en foreldet forpliktelse kan vekkes til live. Innfriende skyldner kan ikke ha noen beskyttelsesverdig forventning om at en annen skal betale regress for en disposisjon som vedkommende ikke pliktet å utføre.⁶¹

⁵⁸ Slik Bergsåker (2020) virker å gjøre, se s. 326 i fotnote 341.

⁵⁹ Se punkt 1.4.2.

⁶⁰ Uttalelsen knytter seg til solidaransvar, men begrunnelsen er betegnende for regressretten som sådan.

⁶¹ Røed (2019) s. 370.

Når hverken ordlyden eller legislative hensyn tilsier at slike regresskrav faller innenfor bestemmelsens virkeområde, er det ikke rettskildemessig grunnlag for at fl. § 8 kommer til anvendelse der en proratarisk skyldner innfrir mer enn sin andel. Innfrir regressøkeren mer enn det vedkommende var rettslig forpliktet til, må dette betraktes som en intervensjonsbetaling som faller utenfor fl. § 8.

2.3.4 Regressøkerens innfrielse av sin forpliktelse

Krav på regress ved proratarisk ansvar vil også oppstå der innfriende skyldner hefter for en større andel av kravet overfor fordringshaver, sammenlignet med sine forpliktelser i det underliggende rettsforholdet. Spørsmålet er om fl. § 8 kommer til anvendelse for slike typer regresskrav.

Ordlyden yter ikke like stor motstand mot en slik tolkning, sammenlignet med der regressøkeren har innfridd mer enn sin andel. Man har her å gjøre med flere skyldnere som hefter overfor fordringshaver, og det er regressøkerens innfrielse av «sin forpliktelse» som foranlediger regresskravet.

Samtidig er fl. § 8 vedtatt for å sikre at innfriende skyldner har reell regressadgang, også der medskyldnerens forpliktelse *overfor fordringshaver* er foreldet.⁶² Dette tilsier at siktemålet med fl. § 8 var å regulere foreldelse av regresskrav som står i direkte sammenheng med den forpliktelsen medskyldneren har hatt, eller fortsatt har, overfor fordringshaver. Når lovteksten gir anvisning på at regresskravet foreldes etter fl. § 8 der flere skyldnere hefter «overfor fordringshaver», er det derfor en nærliggende slutning at det er medskyldnerens forpliktelse *overfor fordringshaver* som må bli dekket for at regresskravet skal foreldes etter fl. § 8. Ettersom regresskravet ved proratarisk ansvar ikke er begrunnet i innfrielsen av medskyldnerens forpliktelse over fordringshaver, men en forpliktelse i det underliggende rettsforhold, taler dette for at fl. § 8 ikke kommer til anvendelse.

At særmerknadene uttrykkelig gir anvisning på at solidaransvar og alternativt ansvar faller innenfor bestemmelsens virkeområde, underbygger dette, om enn noe indirekte.⁶³ Det er i seg selv noe påfallende at proratarisk ansvar ikke blir nevnt. Ved solidarisk og alternativt ansvar får i tillegg medskyldneren dekket sin forpliktelse overfor fordringshaver, ved regressøkerens

⁶² Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 35–36. Se også punkt 1.4.2.

⁶³ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 59.

innfrielse.⁶⁴ Regresskravet ved solidarisk og alternativt ansvar er med andre ord avledet fra medskyldnerens forpliktelser overfor fordringshaver, mens regresskravet ved proratarisk ansvar er av mer selvstendig karakter. Dette tilsier at pro rata-skyldnerens regresskrav må anses som et selvstendig krav, underlagt foreldelsesfristene som gjelder for den underliggende forpliktelsen.⁶⁵

Etter min mening er det også slik grensedragningen mellom fl. § 8 og foreldelseslovens øvrige bestemmelser, må trekkes. Der regresskravet er foranlediget av en forpliktelse som regressøkeren er alene om å hefte for, er ikke fl. § 8 nødvendig for å sikre regressøkeren reell regressadgang. At regresskravet betraktes som et selvstendig krav innebærer nemlig at fristen tidligst starter å løpe fra det tidspunktet regressøkeren kan kreve oppfyllelse, jf. fl. § 3 nr. 1.⁶⁶ Etersom regresskravet tidligst vil kunne kreves oppfylt ved innfrielsen som foranlediger regresskravet, vil regressøkeren ha reell regressadgang uavhengig av fl. § 8.⁶⁷

Sett hen til at regresskravet ikke kan komme som noen overraskelse for medskyldneren der skyldnerne har inngått en særskilt avtale om ansvarsfordelingen, kan heller ikke hensynet til medskyldneren legitimere den kortere foreldelsesfristen med krav om varsling i fl. § 8. Tvert imot virker det urimelig at medskyldnerens forpliktelse overfor fordringshaver tillegges betydning, når medskyldneren ikke har grunn til å tro at ansvaret er falt bort ved foreldelsen av sin forpliktelse. Etter min mening må dette innebære at § 8 ikke kommer til anvendelse der innfriende skyldner hefter for en større andel av kravet, sammenlignet sine forpliktelser i det underliggende rettsforhold.⁶⁸

2.3.5 Oppsummering

Jeg har i det foregående konkludert med at regresskrav ved proratarisk ansvar faller utenfor virkeområdet til fl. § 8, uavhengig av hva som er grunnlaget for regresskravet. Av dette kan man trekke følgende slutninger. For det første må kravet til samskyld, i form av at flere skyldnere hefter for samme krav, betraktes som et minstevilkår som ikke alene er bestemmende for virkeområdet til fl. § 8. For det andre er det påkrevd at regressøkeren innfrir en av

⁶⁴ Både ved solidarisk og alternativt ansvar hefter skyldnerne for hele kravet, se Bergsåker (2020) s. 129.

⁶⁵ Røed (2019) i petitavsnitt på s. 367.

⁶⁶ Røed (2019) s. 361.

⁶⁷ Røed (2019) s. 361.

⁶⁸ Tilsvarende Kjørven m.fl. (2011) s. 479. Motsatt Bergsåker (2020) s. 326 og Røed (2021), *Karnov Lovkommentar: Foreldelsesloven*, lovkommentar 2 til § 8 (lest 26. april 2022).

medskyldnernes forpliktelser overfor fordringshaver, for at fl. § 8 skal komme til anvendelse. Kun i disse tilfellene er regresskravet av en slik karakter at den legislative begrunnelsen bak fl. § 8 gjør seg gjeldende.

2.4 Regress ved direktekrav

2.4.1 Innledning

Der en mangel kan føres tilbake til et tidligere omsetningsledd («hjemmelsmann») oppstiller kontraktslovgivningen bestemmelser som gir kjøper rett til å fremme krav direkte mot det tidligere omsetningsleddet, fremfor å holde seg til sin kontraktpart.⁶⁹ Dette blir kalt direktekrav.⁷⁰ Hvorvidt direktekravsadgang etablerer et samskyldnerforhold, kan ses under to synsvinkler. Enten kan man se det som at både selger og hjemmelsmann hefter for samme mangel overfor kjøper, slik at det er tale om et samskyldnerforhold.⁷¹ Motsatt kan man se det som at hjemmelsmannen kun hefter overfor kjøper, dersom kjøper retter et direktekrav mot hjemmelsmannen.⁷² Et alternativt rettsgrunnlag for å holde hjemmelsmannen ansvarlig, foreligger jo ikke.⁷³ Etersom fl. § 8 fordrer et samskyldnerforhold, vil innfallsvinkelen være avgjørende for om det eventuelle regresskravet foreldes etter fl. § 8.

Spørsmålet ble satt på spissen i Rt. 2010 s. 664. Bakgrunnen for saken var at en boligkjøper kunne fremme mangelskrav mot både selger og tidligere eier, som følge av direktekravsadgangen i avhl. § 4-16. Kjøper fremmet krav mot selger. Mangelskravet mot hjemmelsmannen var foreldet da selgeren senere fremmet krav om regress. Selgeren påberopte seg derfor fl. § 8. Spørsmålet for Høyesterett var om kjøpers direktekravsadgang etablerte et samskyldnerforhold mellom selgeren og hjemmelsmannen, slik at selger hadde regressadgangen i behold etter fl. § 8. Høyesteretts flertall (4-1) besvarte spørsmålet bekreftende, jf. avsnitt 21:

⁶⁹ Se for eksempel lov 13.mai 1988 nr. 27 om kjøp § 84, lov 21.juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp § 35 og avhl. § 4-16.

⁷⁰ Partene i en kontraktskjede varierer og vil kunne ha ulike betegnelser. For enkelhets skyld brukes hjemmelsmann, selger og kjøper som partsbetegnelser i det følgende.

⁷¹ Slik flertallet i Rt. 2010 s. 664, avsnitt 21.

⁷² Slik mindretallet i samme dom, avsnitt 32.

⁷³ Se til sammenligning drøftelsen i punkt 2.4.5.

«Når først selger har et krav mot sin hjemmelsmann, kan altså kjøperen, uavhengig av hva den umiddelbare selger selv gjør, velge å forfølge dette kravet direkte, fremfor å holde seg til sin egen selger. Det dreier seg med andre ord om ett og samme krav. Når kjøperen i et slikt tilfelle velger å holde seg til sin kontraktspart fremfor å forfølge dennes krav mot sin hjemmelsmann, kan jeg vanskelig se at ikke både selger nr. 1 og selger nr. 2 «hefter» overfor kjøperen som «fordringshaver». Noe annet ville være å gi bestemmelsen i foreldelsesloven § 8 et innskrenket virkeområde.»

Det må følgelig legges til grunn som gjeldende rett at selger og dennes hjemmelsmann hefter som samskyldnere overfor kjøper, der kjøper kan fremme krav mot dem begge etter avhendingslovens regler. Ettersom avhl. § 4-16 svarer til kjøpsloven § 84, må det samme legges til grunn der kjøpsloven kommer til anvendelse.⁷⁴ Noe annet ville medført en vilkårlig forskjellsbehandling mellom boligkjøpere og andre kjøpere.

Selv om dommen var avklarende i dette henseende, gir den også opphav til en rekke nye problemstillinger. For det første oppstår det spørsmål om det er grunnlag for å differensiere mellom ulike typer direktekrav. For det andre oppstår det spørsmål om selger og dennes hjemmelsmann er samskyldnerne der kjøperen bare kan fremme krav mot en av dem. Med utgangspunkt i dommen vil jeg i det følgende foreta en nærmere analyse av de problemstillinger som oppstår.

2.4.2 Springende regress

I dommen inntatt i Rt. 2010 s. 664 kunne kjøperen fremsette direktekrav etter subrogasjonsmodellen. Ved subrogasjon trer kjøper inn i selgers krav mot det tidligere salgssleddet.⁷⁵ Norsk kontraktslovgivning oppstiller imidlertid to former for direktekrav. Etter forbrukerlovgivningen har kjøper adgang til å fremme direktekrav basert på springende regress.⁷⁶ Til forskjell fra subrogasjonsmodellen fremsetter kjøperen her *sitt eget* mangelskrav mot hjemmelsmannen, som må være innenfor rammen av det mangelskravet selgeren har mot sin hjemmelsmann.⁷⁷ Spørsmålet er om denne forskjellen gir grunnlag for å differensiere

⁷⁴ Ot.prp. nr. 66 (1990-1991) s. 111.

⁷⁵ Viggo Hagstrøm m.fl., *Obligasjonsrett*, 3. utgave, Universitetsforlaget 2016, s. 858.

⁷⁶ Med forbrukerkjøpslovgivning menes her forbrukerkjøpsloven, lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m. og lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m for forbrukere.

⁷⁷ Erlend Haaskjold, *Obligasjonsrett: En innføring*, Universitetsforlaget 2017, s. 274.

mellom direktekravsadgang som bygger på subrogasjon og springende regress, når det gjelder kravet til samskyld.

Problemstillingen ble ikke direkte problematisert i Rt. 2010 s. 664, men Høyesterett presiserte at avhendingsloven tilkjente kjøperen et subrogasjonskrav:

«Bestemmelsen gir kjøperen adgang til å gjøre et mangelskrav gjeldende mot en tidligere selger eller annen tidligere avtalepart for så vidt kravet kunne gjøres gjeldende av den aktuelle selger. Det dreier seg *ikke om et eget mangelskrav*, men om et såkalt subrogasjonskrav. Det vil si at kjøper får et direkte krav mot det tidligere ledd ved å tre inn i selgers krav».⁷⁸

Av dette slutter Høyesterett at kjøpers krav mot selger og hjemmelsmann er «ett og samme krav».⁷⁹ Ettersom kjøperen gjør gjeldende sitt *eget mangelskrav* ved springende regress, kan uttalelsene i Rt. 2010 s. 664 tas til inntekt for at skyldnerne her må anses å hefte for ulike krav. Dette vil innebære at det nødvendige samskyldnerforhold etter fl. § 8, ikke er til stede.

En annen måte å se det på er at kjøper kan rette krav mot både selger og selgers hjemmelsmann, uten at de begge kan bli krevd for fordringens fulle beløp.⁸⁰ Dette gjør det naturlig å betrakte kjøpers krav som en fellesforpliktelse, som både selger og hjemmelsmannen hefter for. En slik tolkning forhindrer vilkårlige forskjeller, ettersom det blir uten betydning om direktekravsadgangen bygger på subrogasjon eller springende regress.⁸¹ Det kan virke urimelig at direktekravets rettslige klassifisering skal være avgjørende for selgers regressadgang, når behovet for regressadgang gjør seg like mye gjeldende, uavhengig av om direktekravsadgangen bygger på subrogasjon eller springende regress.

Når Høyesterett først har avgjort at direktekravsadgang etter avhendingsloven oppfyller fl. § 8 sitt krav om samskyld, et standpunkt som må antas å gjelde generelt for direktekrav som bygger på subrogasjon, gir det etter min mening best sammenheng i regelverket om det samme gjelder

⁷⁸ Rt. 2010 s. 664 avsnitt 20. Min kursivering.

⁷⁹ Rt. 2010 s. 664 avsnitt 21.

⁸⁰ Bergsåker (2010) s. 17.

⁸¹ Bergsåker (2010) s. 17.

med hensyn til springende regress.⁸² Sett hen til at tolkningen kan forankres i ordlyden, bør derfor fl. § 8 komme til anvendelse ved direktekrav som bygger på springende regress.

2.4.3 Kjøper kan bare fremme krav mot selger

I mange tilfeller kan kjøper bare rette krav mot sin kontraktspart. Dette vil være tilfelle der selgers mangelskrav mot hjemmelsmannen er foreldet på tidspunktet kjøper gjør sitt mangelskrav gjeldende overfor selger, ettersom direktekrav mot det bakenforliggende leddet er betinget av at selger har et krav mot hjemmelsmannen i behold.⁸³ Spørsmålet er om det fortsatt er grunnlag for å betrakte selgeren og hjemmelsmannen som samskyldnerne, der mangelskravet mot hjemmelsmannen er foreldet. Selv om problemstillingen ikke ble satt på spissen i Rt. 2010 s. 664, ble den likevel adressert av Høyesterett:

«Ofte vil situasjonen være at foreldelse er inntruffet for kravet mot den tidligere hjemmelsmannen, men ikke for den umiddelbare selger. I så fall vil et eventuelt regressansvar mot den tidligere hjemmelsmann indirekte kunne «vekke til live» et krav som ellers ville vært foreldet. I vår sak er dette, som jeg har vært inne på, ikke lenger et tema. Spørsmålet er uansett ikke av betydning for mitt syn på lovtolkningen.»⁸⁴

Under henvisning til at varslingsreglene et stykke på vei avhjelper de ulemper en slik tolkning har for hjemmelsmannen, i tillegg til den avveining av hensyn som fl. § 8 bygger på, konkluderte Høyesterett med at fl. § 8 kommer til anvendelse også der selgers mangelskrav er foreldet.⁸⁵ Høyesterett virker med dette å mene at manglende direktekravsadgang ikke er til hinder for at fl. § 8 kommer til anvendelse, så lenge selger hefter for kjøpers mangelskrav ved innfrielsen.⁸⁶ Dette innebærer i så fall at det er uten betydning om, og eventuelt når, selgers mangelskrav mot hjemmelsmannen er foreldet.

Sett hen til at uttalelsen ikke var bestemmende for resultatet i saken, at avgjørelsen er avsagt under dissens, så vel som at Høyesterett ikke adresserer de problemstillinger en slik tolkning

⁸² Slik også Bergsåker (2010) virker å mene.

⁸³ Dette gjelder både ved subrogasjon og springende regress, se Jo Hov og Alf Petter Høgberg, *Obligasjonsrett*, 1. utgave, Papinian 2016, s. 346.

⁸⁴ Rt. 2010 s. 664 avsnitt 22–23.

⁸⁵ Rt. 2010 s. 664 avsnitt 23–24.

⁸⁶ Tilsvarende Kjørven m.fl. (2011) s. 483.

gir opphav til, er det grunn til å stille spørsmål ved om det er grunnlag for å trekke så vidtrekkende slutninger fra Høyesterett sin avgjørelse.

Man kan skille mellom to typetilfeller, henholdsvis i) der selgers krav mot hjemmelsmann er foreldet *før* kontraktskjeden med kjøper er etablert, og ii) der selgers krav mot hjemmelsmann er foreldet *etter* at kontraktskjeden er etablert. Dersom selgers krav mot hjemmelsmannen var foreldet *før* kontraktsforholdet med kjøper ble etablert, har kjøper aldri kunnet fremme direktekrav mot hjemmelsmannen. Selger og hjemmelsmannen har med andre ord aldri heftet overfor kjøper i fellesskap. Når ordlyden i fl. § 8 gir anvisning på et krav om opprinnelig samskyld, vil en så vidtrekkende tolkning stå i et problematisk forhold til ordlyden. I likhet med Nygård og Røed, mener derfor også jeg at fl. § 8 ikke kommer til anvendelse i dette tilfellet.⁸⁷

Annerledes stiller det seg der selgers krav mot hjemmelsmannen foreldes *etter* at kontraktsforholdet med kjøper er etablert. Både hjemmelsmannen og selgeren hefter her direkte overfor kjøper i tidsrommet før mangelskravet foreldes. Foreldelsesloven § 8 gir anvisning på at det er tilstrekkelig med opprinnelig samskyld, et krav som her er oppfylt. Sett hen til at Høyesterett i tillegg har adressert problemstillingen og konkludert med at fl. § 8 kommer til anvendelse, kan det ikke anses tvilsomt at fl. § 8 regulerer foreldelsen av selgerens regresskrav. Hvorvidt regelen burde være sånn kan imidlertid diskuteres.

Ved å anse selger og hjemmelsmann som samskyldnere, vil selgeren få en tilfeldig fordel. Selgeren har ikke selv adgang til å fremme sitt krav mot hjemmelsmannen, ettersom mangelskravet er foreldet. Som følge av kontraktskjeden, kan selger likevel få dekning ved å innfri overfor kjøper, for deretter å søke regress.⁸⁸ Enhver samskyldner står vel og merke i fare for å måtte innfri et regresskrav, selv om hovedforpliktelsen er foreldet. Det er likevel én betydelig forskjell. I andre samskyldnerforhold er regress et nødvendig supplement som gjør det mulig å fordele ansvaret i tråd med skyldnerens forpliktelser. At kjøper har hatt direktekravsadgang bygger derimot på en forutsetning om at selgeren har hatt et mangelskrav mot hjemmelsmannen.⁸⁹ Foreldelsesloven § 8 er på denne måten ikke et nødvendig supplement for at ansvaret skal kunne plasseres der det hører hjemme, men vil tvert imot kunne fungere som en sikkerhetsventil for selgere som har unnlatt å fremme mangelskrav.

⁸⁷ Kjørven m.fl. (2011) s. 484 og Røed (2019) s. 366.

⁸⁸ Kjørven m.fl. (2011) s. 485.

⁸⁹ Kjørven m.fl. (2011) s. 486.

2.4.4 Kjøper kan bare fremme krav mot hjemmelsmann

Ovenfor var forutsetningen at kjøper bare kunne fremme krav mot selgeren. I andre tilfeller kan situasjonen være motsatt – kjøper kan bare rett krav mot det bakenforliggende leddet. Ved direktekrav som bygger på subrogasjon er det for eksempel ikke påkrevd at kjøper har et krav mot sin kontraktspart.⁹⁰ Det er tilstrekkelig at selgeren har et krav mot hjemmelsmannen, som kjøperen kan tre inn i. At selgeren har fraskrevet seg ansvar eller at kjøper har reklamert for sent, er følgelig ikke til hinder for at kjøper kan fremme direktekrav mot hjemmelsmannen.

Der selgeren har opplyst om mangelen eller på annen måte fraskrevet seg ansvar, foreligger ikke samskyld – selgeren har aldri heftet for kjøperens mangelskrav.⁹¹ Reklamerer derimot kjøperen for sent overfor selger, vil selgeren ha heftet overfor kjøper i reklamasjonstidens løpetid. Gitt at selger fortsatt har sitt mangelskrav mot hjemmelsmannen i behold, oppstår spørsmålet om fl. § 8 kommer til anvendelse.

Høyesterett har slått fast at selger og hjemmelsmann hefter som samskyldnerne, der kjøper opprinnelig kunne fremme krav mot dem begge.⁹² Dette må naturligvis gjelde uavhengig av hvem kjøperen retter kravet mot. Selger og hjemmelsmann må derfor betraktes som samskyldnerne, også her. Det betyr imidlertid ikke at fl. § 8 uten videre kommer til anvendelse.

I et samskyldnerforhold kan regressretten være gjensidig eller ensidig. Gjensidig regress innebærer at regressretten gjelder uavhengig av hvem som innfrir fordringshaverens krav, i motsetning til ved ensidig regress hvor spørsmålet om regress beror på hvem av skyldnerne som innfrir.⁹³ I solidarskyldnerforhold anses gjensidig regressrett for å være den alminnelige regelen.⁹⁴ Ettersom selger og selgers hjemmelsmann heftet solidarisk for kjøpers mangelskrav, skulle dette ved første øyekast tilsi at hjemmelsmannen har regressadgang. Ved subrogasjon gjør imidlertid kjøper gjeldende selgerens mangelskrav mot hjemmelsmannen. Hjemmelsmannen innfrir derfor i realiteten sitt *eget* mangelsansvar. Når regress er betinget av at man har dekket en *annens* forpliktelse, må selgeren derfor anses å ha ensidig regressrett.

At selgeren har ensidig regressrett er et standpunkt som ikke gjelder ubetinget. Ikke sjelden vil det i kontraktsforholdet mellom selger og hjemmelsmann, være avtalt ansvarsbegrensninger.

⁹⁰ Ot.prp. nr. 80 (1986-87) s. 136–137.

⁹¹ Forutsatt at ansvarsfraskrivelsen er gyldig.

⁹² Rt. 2010 s. 664 avsnitt 21–24

⁹³ Kjørven m.fl. (2011) s. 463.

⁹⁴ Se Rt. 2005 s. 870 avsnitt 45 og Hagstrøm (2021) m.fl., s. 747.

Dette innebærer at selgeren kan være avskåret fra å gjøre mangelskrav gjeldende overfor sin hjemmelsmann. Kjøper vil likevel kunne ha adgang til å fremme direktekrav. Etter bustadoppføringsloven § 37 annet ledd fremgår det eksempelvis at avtaler som begrenser entreprenørens ansvar, ikke kan gjøres gjeldende overfor forbrukeren «i større mon enn det som kunne ha vore avtalt mellom forbrukeren og entreprenøren».⁹⁵ Dersom ansvarsbegrensningen overskrider bustadoppføringslovens preseptoriske rammer for forbrukere, vil følgelig forbrukerkjøperen kunne rette mangelskrav mot entreprenøren til tross for at selgeren aldri har kunnet fremme tilsvarende krav.

Hjemmelsmannen dekker i realiteten her selgers mangelsansvar overfor kjøper, og vil derfor kunne få et krav på regress mot selger.⁹⁶ Det er opplagt at fl. § 8 her kommer til anvendelse – selger og hjemmelsmann hefter som samskyldnere overfor kjøperen. I dette tilfellet er det snarere hjemmelsmannen som har ensidig regressrett.

2.4.5 Avtalefestet direktekravsadgang

I det foregående har jeg satt fokus på lovfestede direktekrav. Direktekrav kan oppstå i mange henseende, og masteravhandlingens rammer gir ikke rom for en dyptgående analyse av dem alle.⁹⁷ Blant disse er disse er avtalefestede direktekrav, som reiser en rekke spørsmål. Belyst gjennom standardavtalene NS 8405 og NS 8415, vil jeg i det følgende knytte noen kortfattede kommentarer til enkelte av de problemstillinger som oppstår.

NS 8405 er en av flere standardkontrakter som åpner for direktekrav. Etter punkt 37 har byggherren adgang til å fremsette direktekrav mot hovedentreprenørens kontraktsmedhjelpere, typisk en underentreprenør, etter modellen for springende regress.⁹⁸ Til forskjell fra kontraktslovgivningen, er det imidlertid ikke tilstrekkelig at både byggherren og hovedentreprenøren besitter et mangelskrav mot hver sin kontraktspart. For at byggherren skal ha direktekravsadgang må det i tillegg «anses godgjort at kravet ikke kan gjennomføres mot entreprenøren, eller [at] det i høy grad er vanskeliggjort på grunn av konkurs eller annen klar

⁹⁵ Tilsvarende i forbrukerkjøpsloven § 35 annet ledd og håndverkertjenesteloven § 27 annet ledd.

⁹⁶ NOU 1992: 9 s. 84.

⁹⁷ F.eks. direktekrav på ulovfestet grunnlag og på deliktsrettslig grunnlag.

⁹⁸ Karl Marthinussen m.fl., *NS 8405 med kommentarer*, 4. utgave, Gyldendal 2016, s. 630. Springende regress er omtalt i punkt 2.4.2.

insolvens».⁹⁹ Byggherren står med andre ord ikke like fritt til å fremsette direktekrav ved mangelfulle leveranser i det bakenforliggende ledd, som etter kontraktslovgivningen. Selv om direktekravsadgangen er betinget av nærmere bestemte omstendigheter, kan dette ikke være avgjørende for tolkningen av fl. § 8.

Dersom alle vilkårene for direktekravsadgang er oppfylt kan byggherren velge om kravet skal gjøres gjeldende mot hovedentreprenøren eller underentreprenøren. Selv om byggherrens faktiske valgfrihet kan hevdes å være mer eller mindre reell der de strenge vilkårene for direktekravsadgang er oppfylt, hefter hoved- og underentreprenøren for det samme kravet overfor byggherren.¹⁰⁰ Sett hen til Høyesteretts konklusjon i Rt. 2010 s. 664, må derfor fl. § 8 komme til anvendelse på lik linje som ved de lovfestede tilfellene.¹⁰¹ Dersom byggherren skulle velge å rette kravet mot hovedentreprenøren, vil følgelig regresskravet mot underentreprenøren foreldes etter fl. § 8.

Som ved lovfestede direktekrav, kan situasjonen være at mangelskravet mot underentreprenøren er foreldet når byggherren fremmer krav mot hovedentreprenøren. Byggherren har da ikke direktekravsadgang. Dersom de særskilte vilkårene for direktekravsadgang var oppfylt *før* hovedentreprenørens mangelskrav var gjenstand for foreldelse, vil underentreprenøren likevel ha heftet overfor byggherren i perioden før kravet ble foreldet. Behovet for regress gjør seg særlig gjeldende der hovedentreprenøren er insolvent, hvilket ofte vil være bakgrunnen for at byggherren fikk direktekravsadgang. Siden situasjonen svarer til den som oppstår i lovfestede tilfeller, gir det god sammenheng om kravet til opprinnelig samskyld her anses oppfylt.¹⁰²

Mer interessant er situasjonen der de særskilte vilkårene for direktekrav først oppfylles *etter* at hovedentreprenørens mangelskrav mot underentreprenøren er foreldet. Byggherren har da aldri kunnet fremsette direktekrav. Dette var utslagsgivende for konklusjonen i punkt 2.4.3, hvor fl. § 8 ble funnet å ikke komme til anvendelse under henvisning til at hjemmelsmannen aldri

⁹⁹ NS 8405 pkt. 37 første ledd annet punktum. Se tilsvarende begrensning av byggherrens direktekravsadgang i NS 8407 pkt. 37.

¹⁰⁰ Se punkt 2.4.2.

¹⁰¹ Se punkt 2.4.2. hvor det ble lagt til grunn at Høyesteretts standpunkt også må gjelde ved direktekrav som bygger på modellen for springende regress.

¹⁰² Se punkt 2.4.3

heftet overfor kjøperen. Dette kan imidlertid stille seg annerledes der direktekravsadgangen bygger på avtale.

Der det er kontrakten mellom *hovedentreprenøren* og *underentreprenøren* som gir byggherren rett til å fremme direktekrav, slik som i NS 8415 punkt 37, har man å gjøre med en tredjemannsavtale.¹⁰³ En tredjemannsavtale er en avtale som stifter rett for tredjemann, i dette tilfellet byggherren.¹⁰⁴ Man kan derfor hevde at underentreprenøren heftet overfor byggherren, fra inngåelsen av denne avtalen, i form av en betinget forpliktelse.¹⁰⁵

Hvorvidt dette er tilfelle, krever en vurdering av når en fordring oppstår.¹⁰⁶ Det er et spørsmål det ikke er rom for å gå inn på her.¹⁰⁷ Forutsatt at kontraktsmedhjelperen kan anses å ha heftet overfor byggherren, er det imidlertid grunn til å si noe om hvilken betydning dette må antas å ha for tolkningen av fl. § 8. Spørsmålet er om underentreprenøren også kan anses å ha heftet overfor byggherren i fl. § 8 sin forstand. Etter min mening må dette besvares benektende.

Formålet bak fl. § 8 er å motvirke at fordringshaverens valgfrihet, når det gjelder plassering av ansvaret, blir bestemmende for hvem som må bære den økonomiske byrden. Når byggherren aldri har hatt slik valgfrihet, bør ikke hovedentreprenøren gis anledning til å velte ansvaret over på underentreprenøren gjennom regress. Et slikt tolkningsresultat ville innebåret at de særskilte vilkårene for direktekravsadgang ikke gjenspeiles i adgangen til å søke regress. Kontraktens begrensning av underentreprenørens ansvar ville med dette blitt undergravd. Etter min mening bør det derfor være avgjørende at byggherren aldri har kunnet fremsette direktekrav, ved tolkningen av fl. § 8. Grensedragningen mellom hvilke krav som faller innenfor fl. § 8 trekkes følgelig etter samme linje som ved lovfestede direktekrav.¹⁰⁸

¹⁰³ Amie Jagne Sørensen, «Voldgiftsavtaler i direktekravssituasjoner og *ordre public*», i *Norsk ordre public som skranke for partsautonomi i internasjonale kontrakter*, Giuditta Cordero Moss (red.), Universitetsforlaget 2018, s. 390–423 på s. 396.

¹⁰⁴ Tørum (2007), s. 443.

¹⁰⁵ Dette stiller seg antakelig annerledes der direktekravsadgangen i den aktuelle NS-kontrakten, bygger på cesjon. Med dette sikter jeg tilfeller der direktekravskreditor (C) betinger seg en rett til å få overdratt medkontrahentens (B) eventuelle mangelskrav mot (A) i avtale med B, slik som for eksempel etter NS 8405, se Sørensen (2018) s. 398. Ved direktekrav som bygger på cesjon har ikke A, ved egen avtale, tilgodesett C. Inntil vilkårene for direktekrav er oppfylt er det derfor unaturlig å si at A har heftet direkte overfor C som en betinget forpliktelse.

¹⁰⁶ Se til illustrasjon Rt. 1992 s. 504 som foranlediget spørsmål om misligholdskravene i saken oppsto ved avtaleinngåelsen eller misligholdet.

¹⁰⁷ For utfyllende analyser om stiftelsestidspunktet for krav, se Silje Karine Nordtveit, *Når oppstår en fordring?*, Cappelen Damm Akademisk 2017, særlig kap 7.5.

¹⁰⁸ Se punkt 2.4.3.

2.5 Realkausjonistens regresskrav mot hoveddebitor

Ikke sjelden blir det stilt sikkerhet for en tredjemanns gjeld. Et praktisk eksempel er der foreldre stiller sikkerhet i egen bolig for barnas lån. Dette blir omtalt som realkausjon eller tredjemannspant.¹⁰⁹ En realkausjonist hefter ikke personlig overfor fordringshaver, men stiller et nærmere bestemt formuesgode til disposisjon som sikkerhet for hovedskyldnerens forpliktelse. Fordringshaveren har med andre ord ikke et krav mot realkausjonisten, og realkausjonisten hefter derfor ikke som skyldner slik betegnelsen tradisjonelt blir brukt.¹¹⁰

Ettersom fl. § 8 foreskriver at bestemmelsen kommer til anvendelse der flere «skyldnere» hefter overfor fordringshaver, blir spørsmålet om det grunnlag for en utvidende tolkning slik at realkausjonistens regresskrav foreldes etter fl. § 8. Ettersom hverken Høyesterett eller forarbeidene har adressert problemstillingen, vil det for spørsmålet om fl. § 8 kommer til anvendelse være sentralt i hvilken utstrekning hensynene bak bestemmelsen gjør seg gjeldende.

Avgrensningen av bestemmelsens virkeområde illustrerer at fl. § 8 er forbeholdt tilfeller hvor behovet for en særskilt regulering av foreldelse av regresskravet, er presserende. Bestemmelsen kommer derfor bare til anvendelse for skyldnere som hadde en rettslig oppfylleelsesplikt på tidspunktet for innfrielsen, og som på den måten ikke kan avstå fra å oppfylle fordringen som foranlediger regresskravet. Rekkevidden av realkausjonistens forpliktelser overfor fordringshaver danner derfor et naturlig utgangspunkt for spørsmålet om det er grunnlag for å tolke fl. § 8 utvidende.

Foreldelse av realkausjonistens forpliktelse, er et omdiskutert tema.¹¹¹ Diskusjonen har sitt utspring i at det gjelder ulike foreldelsesregler for panthavers adgang til å kreve et pantesikret krav dekket i pantet og fordringshavers adgang til å holde en kausjonist ansvarlig. Uenigheten knytter seg mer presist til om realkausjonistens panteheftelse følger regelen i fl. §§ 27 nr. 3 eller 25 nr. 2. Spørsmålet er relevant for tolkningen av fl. § 8, ettersom hensynet til reell

¹⁰⁹ Se eksempelvis Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) s. 63.

¹¹⁰ Se Hans Fredrik Marthinussen, «Foreldelse av pantesikrede krav», *Jussens Venner* 2011/6 s. 325-351, på s. 345: «Inngangsvilkåret i fl. § 8, at flere «hefter», er i og for seg innfridd, men det er altså ikke i egenskap av skyldner at pantets eier hefter».

¹¹¹ Marthinussen (2011) s. 344 og Kjørven m.fl. (2011) s. 477, med videre henvisninger.

regressadgang gjør seg gjeldende med ulik styrke beroende på hvilken bestemmelse som kommer til anvendelse.

Foreldelsesloven § 27 fastslår at foreldelse av pantefordringer er uten betydning for panteretten, jf. fl. § 27 nr. 3 jf. nr. 1. Det er bred enighet om at bestemmelsen gir panthaver rett til å kreve et foreldet pantekrav dekket i pantet.¹¹² Dersom realkausjon følger regelen i fl. § 27 vil følgelig realkausjonisten kunne bli økonomisk skadelidende selv om det sikrede kravet, hovedskyldnerens forpliktelse, er foreldet. Begrunnelsen bak fl. § 8 gjør seg da gjeldende med samme styrke som for «egentlige» skyldnere.¹¹³

Foreldelsesloven § 25 nr. 2 fastslår på sin side at kausjonistens ansvar foreldes aksessorisk med hovedskyldnerens forpliktelse. Realkausjonisten står her kun unntaksvis i fare for å måtte innfri overfor fordringshaver, etter at hovedskyldnerens forpliktelse er foreldet.¹¹⁴ Hvis fl. § 25 regulerer realkausjonistens ansvar, vil derfor behovet for den særskilte regressadgangen i fl. § 8 være langt mindre.

Det kan anføres en rekke argumenter for at realkausjonistens ansvar bør foreldes etter den ene eller andre bestemmelsen.¹¹⁵ Begrunnelsen for fl. § 25 nr. 2 er at hovedskyldneren skal ha vern mot å bli møtt med regresskrav fra kausjonisten, etter at hovedforpliktelsen er foreldet.¹¹⁶ Hensynet til hovedskyldneren gjør seg like mye gjeldende uavhengig av om tredjeparten hefter personlig eller i form av realsikkerhet. Dette kan tilsi at realkausjon bør følge regelen om kausjon i fl. § 25 nr. 2. På den andre siden avgrenser ikke fl. § 27 mot tredjemannspant, i motsetning til fl. § 25 nr. 2, som er forbeholdt kausjon eller tilsvarende garanti. Jeg er derfor enig med Nygård når hun tar til orde for at realkausjonistens ansvar må foreldes etter fl. § 27:

«Til tross for at realkausjon på flere måter tilsvarende kausjon som garanti, og at hensynene bak § 25 nr. 2 gjør seg gjeldende i samme grad for realkausjon som for kausjon, kan det etter min mening ikke gjøres unntak fra den klare hovedregelen i § 27 nr. 3 om at pant – og dermed realkausjonistens panteheftelse – ikke er gjenstand for foreldelse. Ettersom

¹¹² Marthinussen (2011) s. 325 med videre henvisninger.

¹¹³ Se punkt 1.4.2.

¹¹⁴ Kausjonisten må bare innfri dersom fristavbrytende skritt etter §§ 15-19 ble tatt overfor kausjonisten før foreldelse inntrådte overfor hovedskyldneren, for så vidt ikke annet følger av avtale, jf. § 25 nr. 2.

¹¹⁵ Se diskusjonen i litteraturen, jf. note 111.

¹¹⁶ Hagstrøm m.fl. (2021) s. 852.

kreditors krav mot realkausjonisten er et pant, og ikke en fordring, vil realkausjon heller ikke falle inn under ordlyden i § 25 nr. 2».¹¹⁷

Forutsatt at det er fl. § 27 som regulerer realkausjonistens ansvar, risikerer realkausjonisten at pantet blir tvangsrealisert etter at hovedforpliktelsen er foreldet. Manglende regressadgang vil her ramme realkausjonisten hardt.¹¹⁸ Den legislative begrunnelsen bak fl. § 8 tilsier derfor at realkausjonistens regresskrav foreldes etter fl. § 8 – behovet for regressadgang er presserende.

Slik ble også fl. § 8 tolket i LE-2000-30. Ankemotparten gjorde gjeldende at realsikkerhet, uten et korresponderende personlig ansvar, falt utenfor bestemmelsens virkeområde. Lagmannsretten benektet dette og kom til at fl. § 8 kommer til anvendelse:

«Det anses ikke tvilsomt at den særskilte foreldelsesfrist for regresskrav i den tidligere foreldelseslov av 27 juli 1886 § 5 nr 4 også gjaldt for realkausjoner. [...] Lagmannsretten kan ikke finne holdepunkter i forarbeidene til loven av 1979 for at den nye lovens § 8 skal gis en snevrere anvendelse og ikke gjelde alle typer regresskrav».

Dommen gir anvisning på at vedtakelsen av fl. § 8 ikke var ment å innebære en realitetsendring. Dette er en plausibel slutning. Departementets forslag til dagens foreldelseslov mottok kritikk for at «innarbeidede uttrykk [var] erstattet med andre som virker fremmede i en bokmålstekst».¹¹⁹ Komiteen foretok derfor språklige endringer slik at loven skulle være i «mer i samsvar med vanlig språkfølelse».¹²⁰ At uttrykket «medskyldner» i foreldelsesloven av 1896 også omfattet realkausjonister, synes å ha vært et slikt innarbeidet uttrykk.¹²¹ Dersom fl. § 8 var tiltenkt et snevrere anvendelsesområde, er det derfor grunn til å tro at dette ville blitt fremhevet uttrykkelig.

I likhet med andre forfattere er jeg derfor enig i at fl. § 8 ikke bare kan, men også bør, tolkes dithen at realkausjonistens regresskrav faller innenfor bestemmelsens virkeområde.¹²² Selv om realkausjonisten ikke hefter i egenskap av skyldner, hefter vedkommende med en del av sine aktiva overfor fordringshaver.¹²³ Det dreier seg følgelig om et beskjedent avvik fra ordlyden.

¹¹⁷ Nygård i Kjørven m.fl. (2011), s. 477. Tilsvarende Marthinussen (2011) s. 346.

¹¹⁸ Tilsvarende Marthinussen (2011) s. 346.

¹¹⁹ Innst. O. nr. 46 (1978-1979) s. 4.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Holmboe, *Foreldelse av fordringer*, Cammermeyers Boghandel 1946, s. 120.

¹²² Marthinussen (2011) s. 346 og Kjørven m.fl. (2011) s. 480.

¹²³ Kjørven m.fl. (2011) s. 480.

Karakteristisk for norsk rettstradisjon etter Eckhoff er nettopp vilje og evne til å se etter den faktiske realiteten ved løsningen av rettsspørsmål.¹²⁴ Når den faktiske realiteten er at realkausjonisten har behov for en særskilt regressadgang, må dette bli avgjørende etter min mening.

¹²⁴ Hans Fredrik Marthinussen, *Forholdet mellom panteretten og det sikrede krav*, Cappelen Damm Akademisk 2010, s. 435.

3 Foreldelsesfristen – det tosporede system

3.1 Foreldelsesfristens utgangspunkt

Etter foreldelsesloven § 8 første punktum starter foreldelsesfristen for regresskravet å løpe ved «innfrielsen». I andre punktum blir det imidlertid presisert at regresskravet ikke er gjenstand for foreldelse før utløpet av den frist som ville tilkommet regressøkeren dersom den innfridde fordringen var overdratt til vedkommende.¹²⁵ Dersom fristen i andre punktum kommer til anvendelse, vil følgelig forpliktelsen i rettsforholdet mellom fordringshaver og medskyldneren være bestemmende for fristutgangspunktet.¹²⁶ Foreldelsesloven § 8 oppstiller med dette et dobbeltsporet system, hvorav regresskravet først er gjenstand for foreldelse når begge frister er utløpt.¹²⁷

At fristen løper fra «innfrielsen» gir anvisning på at oppgjørstidspunktet er avgjørende.¹²⁸ Oppgjør har naturligvis funnet sted når regressøkeren oppfyller hele sin forpliktelse. Ofte vil det imidlertid være avtalt alternative oppgjørsmåter. Ikke sjeldent blir krav gjort opp gjennom avdrag eller a konto-betalinger. Fellestrekket ved begge oppgjørsmåtene er at endelig oppgjør ikke nødvendigvis har funnet sted ved første betaling. I slike tilfeller blir det spørsmål om foreldelsesfristen starter å løpe ved endelig oppgjør, eller om det løper en suksessiv frist for hver betaling.

Ved å angi tidspunktet for når fristen starter å løpe i bestemt form, jf. «innfrielsen», tilsier ordlyden at det løper én frist for regresskravet. Ordlyden kan derfor tas til inntekt for at det er endelig oppgjørstidspunkt som er bestemmende for når fristen starter å løpe. At fristen løper fortløpende, er likevel en holdbar tolkning. Slik Røed fremhever kan ordlyden like gjerne forstås som at det ved innfrielsen av hver delbetaling løper en suksessiv frist.¹²⁹

Hverken forarbeidene eller rettspraksis gir veiledning på hvordan vilkåret skal forstås. Hensynene bak fl. § 8 tilsier imidlertid at fristen løper fortløpende.¹³⁰ Foreldelsesloven § 8 er bare ment å sikre regressøkeren reell regressadgang. Ettersom en fortløpende frist reduserer

¹²⁵ Mer om annet punktum i punkt. 3.2.

¹²⁶ Kjørven m.fl. (2011) s. 492.

¹²⁷ Røed (2019) s. 367, punkt. 4.1.

¹²⁸ Røed (2019) s. 367, punkt. 4.2.

¹²⁹ Røed (2019) s. 367.

¹³⁰ Motsatt Røed (2019) s. 368.

perioden medskyldneren kan bli holdt ansvarlig for fordringens fulle beløp, uten å gå på bekostning av regressøkerens utsikter til å inndrive sitt krav, vil en suksessiv friststart være egnet til å balansere begge parter interesser.

På denne måten sikrer man også koherens mellom starttidspunktet for foreldelsesfristen og adgangen til å søke regress. Det er antatt at hovedregelen i norsk rett er såkalt brøkdelsregress.¹³¹ Med brøkdelsregress menes at innfriende skyldner fortløpende kan søke regress ved hver delbetaling tilsvarende den brøkdel skyldnerne hefter for i det underliggende rettsforhold.¹³² Dette i motsetning til overskuddsregress, hvor innfriende skyldner først oppnår regressrett i det vedkommende har innfridd mer enn sin andel.¹³³ En suksessiv friststart vil følgelig sikre at foreldelsesfristens utgangspunkt korresponderer med tidspunktet regressadgangen oppstår.

Etter min mening må konklusjonen være at tidspunktet for reell regressadgang blir styrende for når «innfrielsen» anses å ha funnet sted. Dette er ikke ensbetydende med at fristen starter å løpe ved første delbetaling. Dersom det gjelder en regel om overskuddsregress, slik som etter sjøloven § 161 fjerde ledd, kan fristen først starte å løpe i det innfriende skyldner har innfridd mer enn det vedkommende hefter for i det underliggende rettsforhold.¹³⁴ Det er først på dette tidspunktet innfriende skyldner har reell regressadgang.

3.2 Foreldelsesfristens lengde

Etter foreldelsesloven § 8 første punktum er foreldelsesfristen ett år. Innfriende skyldner kan imidlertid ha krav på en lenger foreldelsesfrist.¹³⁵ Som tidligere nevnt fremgår det av andre punktum at regresskravet ikke foreldes «før utløpet av den foreldelsesfrist som han ville tilkomme om den innfridd fordring var blitt overdratt til ham». Selv om det ikke fremgår eksplisitt, råder det ingen tvil om at det siktes til det som eventuelt måtte være igjen av foreldelsesfristen i rettsforholdet mellom fordringshaveren og medskyldneren. For det første

¹³¹ Hagstrøm m.fl. (2021) s. 754 og Olav Torvund, «Fellesheftelse, kausjon og regress», *Jussens Venner* 1994, nr. 4 s. 225–265, på s. 235 med videre henvisninger.

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ Slik også Bo von Eyben, *forældelse efter forældelsesloven af 2007*, 1. utgave, Karnov Group Denmark 2012, s. 362 i relasjon til forældelsesloven § 12.

¹³⁵ Se til illustrasjon LB-1996-21 hvor foreldelsesfristen etter fl. § 8 første punktum var utløpt. Regressøkeren hadde likevel sitt regresskrav i behold etter annet punktum.

fremgår det av forarbeidene at bakgrunnen for regelen er at det «må være uten betydning hvorvidt infriingen [sic] skjer som – eller i forbindelse med – en formell overdragelse av *fordringshaverens krav mot medskyldneren* eller uten slik formell overdragelse».¹³⁶ Forarbeidene gir med dette anvisning på at det er foreldelsesfristen mellom fordringshaveren og medskyldneren som er bestemmende for foreldelsesfristens lengde etter andre punktum.

For det andre kan tilsvarende utledes av den avveining av hensyn som fl. § 8 bygger på. Medskyldneren må forvente å kunne bli møtt med et krav fra fordringshaver så lenge hovedforpliktelsen er i live.¹³⁷ Medskyldneren har i dette tidsrommet ingen beskyttelsesverdig forventning om at vedkommende er fri for sitt ansvar. Det er derfor ingen grunn til at regressøkeren skal stilles dårligere enn om vedkommende trådte inn i fordringshavers krav mot medskyldneren.

Dette innebærer i) at regresskravet aldri vil være gjenstand for foreldelse før medskyldneren sin hovedforpliktelse er foreldet, og ii) at fristen på ett år kun får selvstendig betydning dersom det gjenstår mindre enn et år av foreldelsesfristen i rettsforholdet mellom fordringshaver og medskyldner.¹³⁸ I dette ligger det at regressadgangen er i behold selv om regressøkeren innfrir en foreldet forpliktelse, forutsatt at medskyldneren fortsatt hefter overfor fordringshaver.¹³⁹ Som nevnt i punkt 2.2.1 er det tilstrekkelig at skyldnerne har, eller opprinnelig har hatt, en rettslig forpliktelse overfor fordringshaver for at fl. § 8 skal komme til anvendelse.

¹³⁶ Ot.prp. nr. 38 (1977-78) s. 60. Min kursivering.

¹³⁷ Røed (2019) s. 371.

¹³⁸ Asbjørn Kjørstad og Steinar Tjomsland, *Foreldelsesloven*, Universitetsforlaget 1983, s. 47–48, Kjørven m.fl. (2011) s. 499 og Røed (2019) s. 369–370.

¹³⁹ Tilsvarende Kjørven m.fl. (2011) s. 498–499 og Røed (2019) s. 369–370.

4 Krav til varsel for å nyttiggjøre seg av foreldelsesfristen

4.1 Innledende om varslingsreglene

For at regressøkeren skal kunne nyttiggjøre seg av foreldelsesfristen i fl. § 8, må lovens krav til varsling være innfridd. Dette var en nyvinning ved dagens foreldelseslov som ble vedtatt av hensyn til medskyldneren.¹⁴⁰ Varselet gjør at medskyldneren blir gjort kjent med muligheten for et fremtidig regresskrav. På denne måten kan vedkommende innrette seg og sette av midler til dekning av kravet.

Varslingsreglene kommer til anvendelse der fordringshaverens krav mot medskyldneren er «foreldet ved innfrielsen», og når det har «skjedd fristavbrudd eller avtalt forlengelse etter § 28 [før innfrielsen]», jf. tredje og fjerde punktum. Etter omstendighetene vil det følgelig være nødvendig å varsle medskyldneren to ganger.¹⁴¹ Felles for tilfellene hvor loven oppstiller krav om varsling, er at medskyldneren ofte vil ha grunn til å tro at ansvaret er foreldet overfor samtlige skyldnere.¹⁴² Det er nettopp i slike tilfeller det kan bli skapt en forventning om at man ikke lenger risikerer å bli møtt med krav. Varslingsplikten speiler på denne måten den regresspliktiges behov for innrettelse.

Hverken lovteksten, forarbeidene eller rettspraksis gir anvisning på at det gjelder formkrav til varselet. Det avgjørende er derfor *at* medskyldneren blir meddelt varsel, ikke *hvordan*.¹⁴³ Av bevis hensyn gjør imidlertid regressøkeren lurt i å gi skriftlig varsel. Konsekvensene av manglende varsling er nemlig at regressøkeren taper sin rett til å gjøre regresskravet gjeldende, jf. tredje punktum.¹⁴⁴

Det kan umiddelbart fremstå uklart hvem som er pliktsubjekt for varslingsplikten. Foreldelsesloven § 8 angir bare at det er påkrevd at «medskyldneren er blitt varslet», jf. tredje og fjerde punktum. Etersom fl. § 8 regulerer rettsforholdet mellom regressøkeren og medskyldneren, er det imidlertid nærliggende å tolke bestemmelsen som at hovedansvaret påhviler regressøkeren. Fra dette kan man vel og merke ikke slutte at lovens krav bare vil være

¹⁴⁰ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 60–61.

¹⁴¹ Ibid s. 38.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Tilsvarende Røed (2019) s. 376.

¹⁴⁴ Se også Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 60.

oppfylt der det er regressøkeren som varsler. Denne problemstillingen vil bli berørt nedenfor i punkt 4.3.5.

4.2 Varsling må finne sted innen rimelig tid

Uavhengig av om det er tredje eller fjerde punktum som utløser varslingsplikten, må varselet gis «innen rimelig tid». Det nærmere tidspunktet for når varslet må være formidlet lar seg følgelig ikke utlede generelt, men vil bero på en konkret, skjønsmessig vurdering. Sett hen til at formålet med varslingsreglene er å ivareta medskyldnerens interesser, er det imidlertid nærliggende å tolke ordlyden som at varselet må gis relativt tidlig.¹⁴⁵ Medskyldneren vil som regel være tjent med å bli gjort oppmerksomhet på de krav som kan bli reist, så tidlig som mulig.

Av forarbeidene fremgår det, i tråd med ordlyden, at hva som er «rimelig tid» vil variere med omstendighetene.¹⁴⁶ I tillegg blir det presisert at der det er lenge til medskyldnerens forpliktelse foreldes, så «trenger slikt varsel ikke skje så raskt som når fristen alt er utløpt eller snart løper ut». Dette er naturlig all den tid medskyldneren må belage seg på å bli møtt med krav fra fordringshaver før utløpet av sin foreldelsesfrist. Forarbeidene samsvarer derfor godt med ordlyden og de legislative hensynene bak varslingsreglene.

4.3 Rekkevidden av varslingsreglene

4.3.1 Innledning

Ordlyden i tredje og fjerde punktum tilsier at varslingsreglene gjelder absolutt. Likevel er det innfortolket unntak i forarbeidene, rettspraksis og juridisk teori. Unntakene begrenser rekkevidden av varslingsplikten, og står med det i et spenningsforhold til formålet bak varslingsreglene som en mekanisme for å beskytte medskyldneren. Ettersom Høyesterett ikke har behandlet rekkevidden av varslingsreglene, er det inntil videre uavklart hvor langt plikten til å varsle strekker seg. Det er derfor grunn til å stille spørsmål ved det nærmere innholdet av varslingsreglene.

¹⁴⁵ Noe lignende Røed (2019) s. 375–376.

¹⁴⁶ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 61.

4.3.2 Innfrielsen inntreffer ikke på et vesentlig senere tidspunkt enn fristavbrudd eller fristforlengelse

Foreldelsesloven § 8 gir anvisning på en dobbel varslingsplikt. Innfriende skyldner må etter ordlyden både varsle om innfrielsen, så vel som om eventuell fristavbrytelse eller fristforlengelse. Av forarbeidene fremgår det imidlertid at dobbel varslingsplikt bare er påkrevd der «tidsforskjellen blir vesentlig».¹⁴⁷ Forarbeidene gjør med andre ord unntak fra kravet til dobbel varsling der omstendighetene i henholdsvis tredje og fjerde punktum *ikke* inntreffer på vesentlig forskjellig tidspunkt. Spørsmålet er om det er grunnlag for å tolke kravet til dobbelt varsel innskrenkende, under henvisning til forarbeidene.

Unntaket er ikke nærmere begrunnet, men tanken er antakelig at hensynet til medskyldneren anses tilstrekkelig ivaretatt ved at det gis ett varsel som opplyser om forholdene.¹⁴⁸ Hvorvidt dette er tilfelle kan diskuteres. Begrepet «vesentlig» tilsier at innfriende skyldner tilkjennes et betydelig slingringsmonn, slik at tidsforskjellen kan bli relativt stor før dobbel varslingsplikt inntreffer. Følgelig står medskyldnerens interesser i fare for å bli satt til side.

Unntaket står i tillegg i et problematisk forhold til det uttalte siktemålet om klare og forutsigbare løsninger. Den skjønnsmessige tidsangivelsen er egnet til å skape tvil om når varslingsplikten inntreffer.¹⁴⁹ Noe nevneverdig sterkt argument er imidlertid ikke dette. Innfriende skyldner kan helgardere seg ved å gi dobbelt varsel i tråd med hva ordlyden forespeiler.

Det er imidlertid grunn til å tro at innfriende skyldner ikke alltid vil være klar over at fristavbrudd har funnet sted. Etter fl. § 14 vil nedbetaling av gjeld kunne innebære en fristavbrytende erkjennelse.¹⁵⁰ En skyldner som lojalt betjener sin gjeld har neppe et bevisst forhold til at foreldelsesfristen blir avbrutt, med påfølgende varslingsplikt. Kravet om varsel kan her virke som en felle for regressøkeren, som fremhevet at flere forfattere.¹⁵¹

¹⁴⁷ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 38.

¹⁴⁸ Se eksempelvis Kjørven m.fl. (2011) s. 502: «dersom skyldneren for eksempel innfrir hovedkreditors krav tre dager etter at foreldelsesfristen ble avbrutt, vil særskilt varsel om fristavbrytelsen ikke innebære at den regresspliktige holdes bedre orientert om de krav som kan reises mot ham».

¹⁴⁹ Kjørven m.fl. (2011) s. 502.

¹⁵⁰ Bergsåker (2020) s. 315.

¹⁵¹ Kjørven m.fl. (2011) s. 502, Torvund (1994) s. 236 og Røed (2019) s. 374.

I likhet med Nygård mener jeg derfor at det er grunnlag for å tolke fl. § 8 innskrenkende, i tråd med forarbeidene.¹⁵² Medskyldnerens interesser må imidlertid være styrende for hva som anses som «vesentlig» forskjellig tidspunkt.¹⁵³ I dette ligger det at dobbelt varsel ikke er påkrevd der tidsforskjellen er av en slik lengde at det for medskyldneren har liten betydning om det gis ett eller to varsler. På den måten unngår man en formalistisk regel uten nevneverdig nytteverdi, og begrenser rekkevidden av unntaket til det som er forsvarlig ut fra varslingsreglenes legislative begrunnelse.

4.3.3 Medskyldnerens forpliktelse var ikke foreldet ved fristavbrudd eller fristforlengelse

Av foreldelsesloven § 8 fjerde punktum fremgår det at dersom det har skjedd fristavbrudd eller er avtalt fristforlengelse etter fl. § 28 før regressøkerens innfrielse, må «medskyldneren [ha] blitt varslet om det innen rimelig tid». Ordlyden tilsier at bestemmelsen gjelder generelt, slik at innfriende skyldner plikter å varsle medskyldneren om enhver fristforlengelse eller fristavbrudd som finner sted før innfrielsen.¹⁵⁴ Forarbeidene gir imidlertid anvisning på at varslingsregelen bare kommer til anvendelse dersom medskyldnerens forpliktelse er foreldet:

«Også dersom medskyldnerens hovedforpliktelse var foreldet ved innfriingen [sic], er utgangspunktet at ett-års fristen gjelder. Men det er da fastsatt visse vilkår for at regressøkeren kan gjøre fristen gjeldende».¹⁵⁵

Departementet knytter omtalen av varslingsreglene direkte opp mot det tilfellet at medskyldnerens forpliktelse er foreldet ved innfrielsen. Uttalelsen kan vanskelig forstås på annen måte enn at varslingsreglene var tiltenkt tilfeller der hovedforpliktelsen er foreldet.¹⁵⁶ Spørsmålet blir om varslingsplikten i fjerde punktum må tolkes innskrenkende, slik at varslingsreglene bare er nødvendig der hovedforpliktelsen er foreldet.

Unntaket er ikke begrunnet i forarbeidene. Røed hevder imidlertid at tolkningen er en naturlig konsekvens av at varslingsplikten er begrunnet i hensynet til medskyldneren, og viser til at:

¹⁵² Kjørven m.fl. (2011) s. 502.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Tilsvarende Røed (2019) s. 374.

¹⁵⁵ Ot.prp.nr. 38 (1977-1978) s. 60.

¹⁵⁶ Røed (2019) side 373–374, pkt. 5.1 og 5.3, Bergsåker (2020) s. 327 og Kjørven m.fl. (2011) s. 500.

«Varslingsplikten er innført av hensyn til den regressforpliktete som en konsekvens av at han kan pålegges et regressansvar også i de tilfeller der hovedforpliktelsen er bortfalt. For å unngå at regresskravet i disse tilfeller kommer som en overraskelse, skal den regressforpliktete holdes best mulig orientert om at den annen skyldners forpliktelse fremdeles består».¹⁵⁷

En slik tolkning tar imidlertid ikke hensyn til at det uansett er i medskyldneren interesse å bli varslet om fristavbrudd og fristforlengelse som finner sted før medskyldnerens forpliktelse er foreldet. Uavhengig av om hovedforpliktelsen er foreldet eller ikke, vil fristavbrudd eller fristforlengelse forlenge tidsrommet medskyldneren risikerer å bli møtt med regresskrav. Ved fristavbrudd vil det eksempelvis starte å løpe en ny frist. Denne fristen kan være på så mye som ti år, jf. fl. § 21. Dersom både fristavbruddet og innfrielsen finner sted kort tid før hovedforpliktelsen foreldes, vil den regresspliktige kunne tro at kravet er bortfalt i ti år, uvitende om at vedkommende fortsatt kan bli møtt med regresskrav.

Begrunnelsen til Røed er derfor ikke helt overbevisende. En naturlig konsekvens av at varslingsregelen er begrunnet i hensynet til den regresspliktige, skulle tvert imot tilsi at man ikke tolker bestemmelsen innskrenkende. Spørsmålet er om man skal la forarbeidene få gjennomslag, på bekostning av ordlyden og hensynet til medskyldneren.

Etter min mening må dette besvares benektende. Jeg har flere ganger fremhevet viktigheten av klare og forutsigbare løsninger på foreldelsesrettens område. Formålet er at partene med sikkerhet skal kunne utlede hva som gjelder for sine rettigheter og forpliktelser. I mange tilfeller vil dette formålet kunne oppnås ved at det er klart hvordan en bestemmelse skal forstås. Kunnskap om at varslingsplikten kun gjelder dersom medskyldnerens forpliktelse er foreldet, vil imidlertid ikke sikre at medskyldneren får nødvendig kunnskap om når vedkommende er fri fra sitt ansvar, slik illustrert ovenfor.

På bakgrunn av den klare lovteksten og den legislative begrunnelsen for reguleringen i fl. § 8, er min vurdering derfor at fjerde punktum ikke kan tolkes innskrenkende. Departementet problematiserer ikke hvilke implikasjoner en slik tolkning vil ha, og tolkningen står dessuten i sterk kontrast til varslingsreglenes funksjon som vern av den regresspliktige. Sett hen til at varsling er en lite tid- og kostnadskrevende øvelse, er det grunn til å legge avgjørende vekt på

¹⁵⁷ Røed (2019) s. 372.

hensynet til medskyldneren. Samlet sett bør derfor foreldelsesloven § 8 fjerde punktum tolkes i tråd med ordlyden.

4.3.4 Foreldelsesfristen har forskjellig utgangspunkt eller lengde

Foreldelsesfristen for samskyldneres forpliktelser kan være av ulik lengde eller har ulikt fristutgangspunkt. I slike tilfeller vil fordringshaverens krav mot den enkelte skyldner foreldes på ulike tidspunkt. Der skyldneres forpliktelser allerede fra stiftelsen har vært underlagt ulike regler, gir forarbeidene anvisning på ytterligere et unntak. Dersom «foreldingsfristen for skyldneres forpliktelser allerede fra stiftelsen har forskjellig utgangspunkt eller lengde», er det ifølge departementet ikke nødvendig å varsle om avtalt fristforlengelse eller fristavbrudd.¹⁵⁸ Ettersom ordlyden ikke åpner for et slikt unntak, blir det igjen et spørsmål om det er grunnlag for å tolke varslingsplikten innskrenkende.

Departementet begrunner ikke sitt standpunkt, og det er derfor usikkert hva som var tanken bak unntaket. Teorien forankrer standpunktet i at medskyldneren ikke kan regne med at ansvaret faller bort samtidig med de øvrige skyldneres forpliktelser i slike tilfeller:

«Fristavbrudd eller avtale om fristforlengelser vil ikke endre et «felles» foreldelsestidspunkt der skyldneres forpliktelser har forskjellig utgangspunkt og lengde fra stiftelsen. Varsel om disse forhold er dermed ikke nødvendig for å orientere den regresspliktige om at forpliktelsene foreldes på ulike tidspunkt.»¹⁵⁹

Av den grunn mener både Nygård og Røed at det ikke gjelder noen varslingsplikt der skyldnerens forpliktelser aldri har hatt et felles foreldelsestidspunkt.¹⁶⁰ Begrunnelsen er et stykke på vei treffende – varsel vil ofte være unødvendig for å gjøre den regresspliktige oppmerksom på at forpliktelsene foreldes på ulike tidspunkt. I noen tilfeller kan imidlertid en slik tolkning gjøre at hensynet til medskyldneren blir fullstendig tilsidesatt. Slik innstillingen fra 1957 angir, er det ikke gitt at medskyldneren vet om eksistensen av en medskyldner:

«Den regresspliktige behøver ikke engang å vite at han har en medskyldner som kan komme til å innfri forpliktelsen, og har derfor ingen anledning til å regne med at hans

¹⁵⁸ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 38.

¹⁵⁹ Nygård i Kjørven m.fl. (2011) s. 503. Tilsvarende Røed s. 375.

¹⁶⁰ Ibid.

forpliktelse kan våkne til tillive [sic] som regressansvar etter at den en gang er foreldet.»¹⁶¹

Når den regresspliktige ikke vet at han har en medskylder, har vedkommende heller ikke kjennskap til at det løper ulike frister. Dette kan eksempelvis være tilfelle ved direktekrav. Som redegjort for tidligere, regnes selger og selgers hjemmelsmann som samskyldnere overfor kjøper, der kjøper har direktekravsadgang. Hjemmelsmannen vil som regel ikke ha oversikt over hvorvidt kjøperen har solgt salgsobjektet videre. Ofte vil derfor hjemmelsmannen være uvitende om at han hefter som samskyldner.

Kjøpers mangelskrav overfor selger foreldes som regel tre år etter at *kjøper* har overtatt salgsobjektet, jf. fl. § 3.¹⁶² Direktekrav som bygger på subrogasjon vil på sin side typisk foreldes tre år etter at *selgeren* overtok salgsobjektet, ettersom kjøper trer inn i selgeren sitt mangelskrav.¹⁶³ Forarbeidene gir her anvisning på at varslingsplikten ved fristavbrudd og fristforlengelse, ikke vil gjelde – foreldelsesfristen for skyldnernes forpliktelser er ikke sammenfallende.

Hjemmelsmannen vil i slike tilfeller kunne ha en berettiget forventning om at ansvaret er falt bort, i og med foreldelsen av selgers krav. Denne forventningen vil med tiden styrkes. Avtaler om fristforlengelse etter fl. § 28 nr. 1 kan gjøres for inntil tre år av gangen, med en ytre begrensning på ti år. Å bli møtt med krav om regress etter så lang tid vil kunne være en stor økonomisk belastning for hjemmelsmannen, som sannsynligvis ikke har satt av midler til dekning av kravet. Hensynet til hjemmelsmannen tilsier derfor at det varsles om slike forhold.

Tilsvarende situasjon kan oppstå der en skadelidt sitt økonomiske tap blir dekket av dennes private forsikring. Forsikringsselskapet og skadevolder er samskyldnere overfor skadelidte – de hefter begge for skadelidtes økonomiske tap, uten at skadelidte kan kreve fordringens fulle beløp dekket av dem begge. Dersom skadevolderen ikke vet at skadelidte har en forsikringsavtale som dekker den forvoldte skade, har skadevolderen heller ikke kunnskap om at han hefter som samskyldner. Hefter skadevolderen på deliktsrettslig grunnlag, vil en tolkning

¹⁶¹ Side 23. Merk at uttalelsen ikke knytter seg til varslingsreglene, da disse først ble foreslått på et senere tidspunkt. Uttalelsen omhandler motstridende interesser mellom regressøker og regresspliktig.

¹⁶² Jeg går ikke inn på forholdet mellom fl. § 3 nr. 1 og 2. For oppgavens vedkommende er det tilstrekkelig å vise til at foreldelsesfristen normalt løper fra overlevering, uavhengig av hvilken bestemmelse som kommer til anvendelse, se Hans Fredrik Marthinussen, «Forholdet mellom foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 i lys av de senere års praksis fra høyesterett», *Jussens Venner* 2007, s. 1–19 på s. 1–2.

¹⁶³ Tørum (2007) s. 624.

i tråd med forarbeidene her medføre at den doble varslingsplikten ikke gjelder.¹⁶⁴ Skadevolderen risikerer følgelig å bli møtt med regress etter lang tid, uten å ha visst at det overhode kunne bli et spørsmål om regress.¹⁶⁵ Begrunnelsen i juridisk teori er derfor ikke overbevisende.

Heller ikke der den regresspliktige hadde kunnskap om at forpliktelsene foreldes på ulike tidspunkt, er begrunnelsen treffsikker. Både fristavbrudd og fristforlengelser forlenger tidsrommet medskyldneren kan bli møtt med krav om regress. Selv om ikke varsel er nødvendig for å orientere medskyldneren om at forpliktelsene foreldes på ulike tidspunkt, er det i medskyldnerens interesse å bli holdt oppdatert om eventuelle fristforlengelser og fristavbrudd. På denne måten vil medskyldneren ikke bare vite *at* forpliktelsene foreldes på ulike tidspunkt, men også få en nærmere anvisning på *når* forpliktelsene foreldes.

Eksempelene illustrerer at varselet tjener en viktig funksjon, også der skyldnerne har vært underlagt ulike fristregler fra stiftelsen av fordringshaverens krav mot skyldnere. I motsetning til andre forfattere mener jeg derfor at fl. § 8 hverken kan, eller bør, tolkes innskrenkende. Ordlyden er klar og oppstiller en velbalansert og enkel praktiserbar regel. Departementets uttalelse er på sin side ubegrunnet, og står i sterk kontrast til det uttalte siktemålet om at hensynet til medskyldneren ikke skal settes til side mer enn nødvendig. Et eventuelt unntak må i det lengste begrenses til tilfeller der medskyldneren er kjent med eksistensen av sine forpliktelser og medforpliktete.

4.3.5 Medskyldneren besitter allerede den nødvendige kunnskap

Når medskyldneren har kunnskap om det varslingspliktige forholdet vil ikke varsling være nødvendig for å ivareta medskyldnerens interesser. Til tross for dette tilsier ordlyden i fl. § 8 at varslingsplikten gjelder absolutt. Dette foranlediger spørsmål om varslingsplikten kan tolkes innskrenkende der medskyldneren har kunnskap om de forhold som varslingsplikten omfatter. Herunder faller det nært beslektede spørsmålet om lovens krav til varsling er oppfylt

¹⁶⁴ Kravet overfor forsikringsselskapet bygger på kontrakt, og vil foreldes etter § 2 og § 3 nr.1. Kravet overfor skadevolder gjelder skadeserstatning, og vil foreldes etter § 9. Se tilsvarende Røed (2019) s. 374.

¹⁶⁵ Forsikringsselskapet kan ha regressadgang overfor skadevolder, jf. eksempelvis lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 4-3, jf. § 4-2. Se også Viggo Hagstrøm og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2019, s. 599–600 om regress fra annen enn medskadevolder.

der andre enn regressøkeren har underrettet medskyldneren om det varslingspliktige forholdet. Jeg tar først stilling til sistnevnte spørsmål.

Hverken fl. § 8 tredje eller fjerde punktum presiserer hvem som plikter å varsle medskyldneren. Selv om en kontekstuell tolkning tilsier at det er regressøkeren som må underrette medskyldneren, er følgelig ikke lovteksten til hinder for at varslingskravet anses oppfylt uavhengig av hvem som formidler beskjeden.

Forarbeidene antyder imidlertid at det er regressøkeren som må varsle medskyldneren. Etter å ha vist til at det gjelder visse vilkår for at «regress-søkeren [sic]» kan gjøre ettårsfristen gjeldende, uttaler departementet at «[h]an må innen «rimelig tid» ha varslet medskyldneren».¹⁶⁶ Ordet «[h]an», må her forstås som en henvisning til den nettopp omtalte regressøkeren.

Det kan likevel stilles spørsmål ved hvor mye vekt man skal tillegge slike enkeltuttalelser. Forarbeidene er for det første ikke konsekvente. Ved øvrig omtale av varslingsreglene, utelater departementet gjennomgående å presisere hvem som må varsle medskyldneren.¹⁶⁷ Terminologien i den siterte uttalelsen fremstår følgelig som mer eller mindre tilfeldig. Dette kan tyde på at hensikten ikke var å angi regressøkeren som pliktsubjekt. Sett hen til at departementet ved flere anledninger har oppstilt unntak der hensynet til medskyldneren tilsynelatende ikke gjør seg gjeldende, fremstår det tvert imot lite nærliggende at hensikten var å innta et avvikende standpunkt her. Av den grunn mener jeg at det er forsvarlig å la lovens krav til varsling være oppfylt, uavhengig av hvem som underretter medskyldneren. Tolkningen ivaretar både medskyldnerens og regressøkerens interesser, og går ikke utover partenes behov for klare og forutsigbare løsninger.

Spørsmålet er dernest om en kan se bort fra kravet til varsling der medskyldneren, uten varsel fra hverken regressøkeren eller en tredjepart, har nødvendig kunnskap om de forhold som varslingsplikten omfatter.

Ordlyden gir anvisning på at medskyldneren har krav på å bli varslet. Å se bort ifra varslingsvilkåret vil følgelig utgjøre en innskrenkende tolkning. Sett hen til at forarbeidene ikke åpner for et slikt unntak, er det plausibelt å hevde at ordlyden må tas på ordet.

¹⁶⁶ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 60. Min kursivering.

¹⁶⁷ Se Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 38.

På den andre siden skal varslingsreglene ivareta medskyldnerens interesser. Når medskyldneren har kunnskap om forholdet som aktualiserer varslingsplikten, vil ikke varselet ha noen funksjon. Det vil derfor være mindre betenkelig å se bort fra kravet til varslingsplikten i en situasjon som denne, sammenlignet med typetilfellene gjort rede for i punkt 4.3.3–4.3.4.

Sett hen til at regressøkeren blir tilgodesett der hensynet til medskyldneren ikke gjør seg gjeldende etter departementets mening, er jeg i likhet med andre forfattere enig i at det er tilstrekkelig rettskildemessig grunnlag for å tolke ordlyden innskrenkende.¹⁶⁸ Det vil være formalistisk å la regresskravet gå tapt som følge av manglende varslingsplikten, når medskyldneren allerede besitter den nødvendige kunnskapen. Det er i så måte betegnende at lagmannsretten kom til at regresskravet var i behold tross manglende varsel om fristavbrudd, i LF-2007-51156. Retten fant at særskilt varsel ikke var nødvendig ettersom den regresspliktige hadde reell kunnskap om fristavbruddet.

Selv om regressøkeren får en tilfeldig fordel der vedkommende er uvitende om medskyldnerens kunnskap, må det holdes fast ved at utgangspunktet er at forpliktelser skal holdes. Når medskyldnerens behov for varslingsplikten ikke gjør seg gjeldende, er det derfor grunn til å tillegge innfriende skyldners interesser avgjørende vekt. Av bevismessige grunner gjør regressøkeren vel og merke lurt i å varsle medskyldneren.

4.3.6 Metodisk refleksjon

Jeg har i det foregående vist at hensynene bak fl. § 8 bør være styrende ved tolkningen av bestemmelsen. Dette bidrar til at medskyldneren i større grad kan utlede hva som gjelder med hensyn til sine forpliktelser, uten at det går på bekostning av regressøkeren. Tidvis legger jeg meg derfor på en mer restriktiv linje sammenlignet med andre forfattere, og tar ved flere anledninger avstand fra forarbeidene. Forarbeidene gis gjennomslag i den utstrekning det kan forsvares ut fra fl. § 8 sitt legislative formål. Der forarbeidene står i et problematisk forhold til ordlyden og formålet bak fl. § 8, bør det ikke være kontroversielt at ordlyden gis forrang. Selv om det kan hevdes at forarbeidene gir tydeligere uttrykk for lovgiverens vilje, er det grunn til å minne om at det er lovteksten som er vedtatt og som nyter direkte demokratisk legitimitet.

¹⁶⁸ Tilsvarende Kjørven (2011) s. 503–504 og Røed (2019) s. 376.

5 Avsluttende betraktninger

Grensedragningen mellom krav som faller innenfor og utenfor fl. § 8 har stor betydning for partenes rettsstilling. Medskyldneren risikerer at et foreldet krav vekkes til live, mens innfriende skyldner risikerer at regresskravet går tapt som følge av manglende varsling. Et sentralt siktemål med oppgaven har derfor vært å bringe klarhet i når bestemmelsen kommer til anvendelse. Oppgaven har vist at hensynet og behovet for reell regressadgang langt på vei blir styrende for hvilke krav som foreldes etter fl. § 8. Pro rata-skyldneres regresskrav faller derfor utenfor bestemmelsens virkeområde, i motsetning til realkausjonistens regresskrav.

Behovet for reell regressadgang er ikke alltid styrende for når fl. § 8 kommer til anvendelse. Når selgers mangelskrav mot hjemmelsmann er foreldet, tar ikke selgeren tilfeldigvis ansvaret overfor kjøper – selger er her det eneste pliktsubjektet for kjøpers krav. Dette er ikke til hinder for at fl. § 8 kan komme til anvendelse. Det avgjørende her blir om kravet til opprinnelig samskyld er oppfylt.

En naturlig konsekvens av reguleringen i fl. § 8, er at en skyldner kan bli møtt med krav om regress lang tid etter at hovedforpliktelse var gjenstand for foreldelse. For å sikre forutsigbarhet er varslingsreglene derfor viktige. Oppgaven har illustrert at det ofte vil være i medskyldnerens interesse å bli varslet i tråd med den løsning ordlyden gir anvisning på. Dette bør gjenspeiles i tolkningen av fl. § 8. Varslingsreglene kan derfor tolkes innskrenkende der varslingsplikten har liten eller ingen funksjon. Der varslet har nytteverdi, må ordlyden etter min mening gis forrang.

Dersom det ikke har skjedd fristavbrudd eller er avtalt fristforlengelse, har regressøkeren bare varslingsplikt dersom medskyldnerens forpliktelse var foreldet ved innfrielsen. Dette innebærer at medskyldneren ikke har krav på å bli varslet i alle tilfeller hvor regresskravet foreldes på et senere tidspunkt enn hovedforpliktelsen. Dersom regressøkeren innfrir når det gjenstår mindre enn ett år av foreldelsesfristen mellom fordringshaveren og medskyldneren, vil regresskravet foreldes på et senere tidspunkt, uten at medskyldneren har krav på å bli varslet av den grunn.

Sett hen til at siktemålet bak fl. § 8 er at både den regresspliktige og den regressberettigedes interesser skal ivaretas så langt mulig, er det derfor verdt å merke seg at utformingen av varslingsreglene ikke går så langt som hensynet til den regresspliktige skulle tilsi. En alternativ og rettsteknisk enkel regel kunne vært at regressøkeren pliktet å varsle om innfrielsen, uavhengig av foreldelsestidspunktet for medskyldnerens forpliktelse.

Kildeliste

NORSKE LOVER OG FORARBEID

Lover

Vekselloven	Lov 27. mai 1932 nr. 2 om veksler.
Foreldelsesloven (1979)	Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.
Kjøpsloven (1988)	Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp.
Håndverkertjenesteloven (1989)	Lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m for forbrukere.
Avhendingsloven (1992)	Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom.
Sjøloven (1994)	Lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten.
Skadeserstatningsloven (1996)	Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning.
Bustadoppføringsloven (1997)	Lov 3. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m.
Forbrukerkjøpsloven (2002)	Lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp.

Forarbeider

Innst. 1957	Innstilling fra den norske delegerte til å revidere foreldelsesloven i nordisk samarbeid.
Ot.prp. nr. 38 (1977-1978)	Ot.prp.nr.38 (1977–1978) Om Lov om forelding av fordringer.
Innst. O. nr. 46 (1978-1979)	Innstilling fra justiskomiteén om lov om foreldelse av fordringer. (Ot.prp.nr. 38 for 1977-78).
Ot.prp.nr. 80 (1986-1987)	Ot.prp.nr.80 (1986–1987) Om A Kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11 april 1980.
Ot.prp. nr. 66 (1990–1991)	Ot.prp.nr.66 (1990–1991) Om lov om avhending av fast eiendom (avhendingslova).
NOU 1992: 9	NOU 1992:9 Forbrukarentrepriselov.
Ot.prp. nr. 41 (1998–1999)	Ot.prp.nr.41 (1998–1999) Om lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven).

RETTSPRAKSIS

Høyesterett

Rt. 1992 s. 504

Rt. 1999 s. 1755

Rt. 2005 s. 870

Rt. 2008 s. 65

Rt. 2008 s. 833

Rt. 2010 s. 664

Rt. 2013 s. 1476

Rt. 2015 s. 678

HR-2020-257-A

Lagmannsretten

LB-1996-21

LB-1997-2535

LE-2000-30

LF-2007-51156

LITTERATUR

- Andenæs (2009) Andenæs, Mads Henry, *Rettskildelære*, 2. utgave, M.H. Andenæs 2009.
- Anderssen (2019) Anderssen, Harald Benestad, «solidarisk ansvar» i Store norske leksikon, 2. januar 2019, https://snl.no/solidarisk_ansvar (lest 02.05.2022).
- Bergsåker (2010) Bergsåker, Trygve, «Regress og foreldelse ved salg av fast eiendom gjennom to ledd – Høyesteretts dom 1. juni 2010 (HR-2010-940-A)», *Nytt i privatretten*, 2010 nr. 3, side 16-17.
- Bergsåker (2020) Bergsåker, Trygve, *Pengekravsrett*, 4. utgave, Gyldendal 2020.
- Bremset og Wefald (2022) Bremset, Myre Øystein og Line Wefald. «Foreldelsesloven – en førtitoåring moden for fornyelse?», *Rett24*, 10.03.2022, <https://rett24.no/articles/foreldelsesloven--en-fortitoaring-moden-for-fornyelse> (lest 10.03.2022).
- Gisle (2010) Gisle, Jon m.fl., *Jusleksikon*, 4. utgave, Kunnskapsforlaget 2010.
- Haaskjold (2017) Haaskjold, Erlend, *Obligasjonsrett: En innføring*, Universitetsforlaget 2017.
- Hagstrøm og Stenvik (2019) Hagstrøm, Viggo og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2019.
- Hagstrøm (2021) Hagstrom, Viggo m.fl, *Obligasjonsrett*, 3. utgave. Universitetsforlaget 2021.

- Holmboe (1946) Holmboe, C. Stub, *Foreldelse av fordringer*, Cammermeyer 1946.
- Hov og Høgberg (2016) Hov, Jo og Alf Petter Høgberg, *Obligasjonsrett*, 1. utgave, Papinian 2016.
- Kjønstad og Tjomsland (1983) Kjønstad, Asbjørn, og Steinar Tjomsland, *Foreldelsesloven*, Universitetsforlaget 1983.
- Kjørven m.fl. (2011) Kjørven, Marte E., Herman Bruserud, Håvard H. Holdø, Jon Vegard Lervåg, Mona Nygård og Espen Nyland, *Foreldelse av fordringer*, Universitetsforlaget 2011.
- Kjørven (2019) Kjørven, Marte Eidsand «Foreldet til tross for fristavbrytende skritt – en kritisk analyse av foreldelseslovens regler om virkningen av fordringshaverens skritt til inndrivelse som ikke fører til realitetsavgjørelse om fordringen», *Tidsskrift for forretningsjus*, 2019 nr. 2 s. 159-189, <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9510-2019-02-01>.
- Marthinussen (2007) Hans Fredrik Marthinussen, «Forholdet mellom foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 i lys av de senere års praksis fra høyesterett», *Jussens Venner* 2007, s. 1–19, <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-2007-01-01>.
- Marthinussen (2010) Marthinussen, Hans Fredrik, *Forholdet mellom panteretten og det sikrede kravet*, Cappelen Damm Akademisk 2010.

- Marthinussen (2011) Marthinussen, Hans Fredrik, «Foreldelse av pantesikrede krav», *Jussens Venner* 2011/6 s. 325–351, <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-2011-06-02>.
- Marthinussen m.fl. (2016) Marthinussen, Karl, Heikki Giverholt, Hans-Jørgen Arvesen, *NS 8405 med kommentarer*, 4. utgave, Gyldendal 2016.
- Monsen Erik Monsen, *Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk*, Cappelen Damm Akademisk 2012.
- Nordtveit (2017) Nordtveit, Silje Karine, *Når oppstår en fordring?*, Cappelen Damm Akademisk 2017.
- Nygaard (2004) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2004.
- Smith (1963) Smith, Carsten, *Garantirett II: studier i garantiretten*, Universitetsforlaget 1963.
- Sørensen (2018) Sørensen, Amie Jagne, «Voldgiftsavtaler i direktekravssituasjoner og *ordre public*», i *Norsk ordre public som skranke for partsautonomi i internasjonale kontrakter*, Giuditta Cordero Moss (red.), Universitetsforlaget 2018, s. 390–423.
- Røed (2019) Røed, Anne Cathrine, *Foreldelse av fordringer – Kommentarer til lov av 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og utvalgte foreldelsesbestemmelser i spesiallovgivningen*, Bind I og II, 4. utgave, Cappelen Damm Akademisk 2019.

- Røed (2021) Røed, Anne Cathrine. *Karnov Lovkommentar: Foreldelsesloven - fl 1979*, Karnov lovkommentar til § 8, (lest 26.04.2022).
- Torvund (1994) Torvund, Olav, «Fellesheftelse, kausjon og regress», *Jussens Venner* 1994 side 225-265, Universitetsforlaget 1994, <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3126-1994-04-01>.
- Tørum (2007) Tørum, Amund Bjøranger, *Direktekrav – Særlig om direktekrav ved kjøp, tilvirkning og entrepriser*. *Formuerettslige analyser i komparativ belysning*, Universitetsforlaget 2007.
- von Eyben von Eyben, *Karnov Lovkommentar: Forældelsesloven*, note 94, Karnov.dk (lest 02.05.2022).
- von Eyben (2012) von Eyben, Bo, «forældelse efter forældelsesloven af 2007», 1.utgave, Karnov Group Denmark 2012.

NS-KONTRAKTER

- NS 8405 NS 8405: 2008 Norsk bygge- og anleggskontrakt.
- NS 8407 NS 8407: 2011 Alminnelige kontraktsbestemmelser for totalentrepriser.
- NS 8415 NS 8415: 2008 Norsk underentreprisekontrakt vedrørende utførelse av bygge- og anleggsarbeider.

UTENLANDSKE LOVER OG FORARBEID

Lover

Preskriptionslagen (1981)	Preskriptionslagen (1981:130) 29. januar 1981 [Sverige].
Forældelsesloven (2015)	Lov nr. 1238 af 9. november 2015 om forældelse af fordringer [Danmark].

Forarbeider

Prop. 1979/80:119	Om preskriptionslag, m.m. - Proposition 1979/80:119 [Sverige].
-------------------	---